Սրեբելեկն

Ասմուն

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱՉԳԱՅԻՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

1908

38ՐԴ ՏԱՐԻ

9:ԴԵԿ. [illegible] ԹԻԻ 50

ԽՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ

Մ. Մասուրեան Որդի

ԻԶՄԻՐ

M. & M. HASGALIAN Gr. Smyrne

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ
"Ա. ՄԱՄՈՒԼ"Ի 1909 ՏԱՐՈՒԱՆ
ՇՐՋԱՆ 39 րդ

Կը խնդրուի մեր բոլոր գործակալներէն եւ բաժանորդներէն որ հաճին իրենց նոր տարուայ յանձնարարութիւններն ժամանակին կատարել յապաղումներու տեղի չտալու համար։

Նոր տարիէն սկսեալ պէտք է վոտահ ըլլան մեր ընթերցողներն թէ կարելի ամեն միջոցներ ձեռք առած ենք Ա. Մամուլի աւելի ճոխ պարունակութեամբ հրատարակելու համար ուր հետզհետէ պիտի երեւին նոր ոյժեր եւ ծանօթ գրագէտներ։

Բաժանորդագրութեան պայմանք նոյն կ'մնան Թուրքիոյ համար տարեկան **50** ղրուշ, Արտասահմանի համար **12** ֆրանք։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ	Անխուսափելին	1207
Ա. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ	«Ազատութեան Արեւին»	1211
ԴՕՔԹ. Կ. ՓԱՇԱԵԱՆ	«Աշակերտների Առողջ. Ընտանիքում»	1212
Ն. Մ. ԹՈԳԱԹԼԵԱՆ	Միջնարար մը	1218
Կ. ՆԱԻԱՍԱՐԴ	Միտհաթ Փաշա	1223
	Հայ Սահ.-Ռամկվր. Կուսակցութիւն	1227
	Լրաքաղ	1229

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԴ

Թող հաճին մեր Մեծ. գործակալներն ու բաժանորդները փութացնել իրենց պարտքերը Ա. Մամուլի որու ներկայ շրջանը լրանալու վրայ է, տարակոյս չունինք թէ անլսելի չպիտի մնայ մեր այն խնդիրը որ միանգամայն մեր իրաւունքն է։

ԱՋԴ

Ներքին Գաւառներու մէջ օր ըստ օրէ բացուած և բացուելու վրայ եղող ընթերցատանց և լսարաններու քաջալերութիւն մը ըլլալու համար մեր գրքերու վրայ % 70 բացառիկ զեղջ մը ընել որոշած ենք այն ամեն ապսպրանաց համար որոնք մեզ պիտի հասնին այդ կարգի հաստատութիւններէ։

ՏԻԳՐԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ

ESTABLISHED 1782

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY L^D OF LONDON

Դրամագլուխ և պահեստի գրամ Ա. Ո. 4,500,000
Տարեկան հասոյթ Ա. Ո. 1,500,000

«ՖԷՆԻՔՍ» 122 տարիէ ի վեր հիմնուած սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան Ընկերութիւն մ'է և ցարդ հատուցած է առաւել քան 27,000,000 Ա. Ո. փաստաց համար։

«ՖԷՆԻՔՍ» կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ շէնք, կաբասիք և ապրանք յոյժ նպաստաւոր պայմաններով, Դիմել առ

Լիազօր Ընդհ. Գործակալ Իզմիրի և Գաւառաց

F. BLACKLER

ԻՒՆԻՕՆ ԵՒ ՖԷՆԻՔՍ ԷՍՊԱՆԵՕԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ, ԿԵՆՆԻՔԻ ԵՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

ՓՈՂՈՑ 59 Rue de l'Arcade

ՀԻՒՍՏԱՏՈՒԱԼ 1864 ԹՎ

Դրամագլուխ, պահեստի և այլ ծանր տիկն իսկ 80,000,000

[illegible] — [illegible] ԻՒՆԻՕՆ և ՖԷՆԻՔՍ ԷՍՊԱՆԵՕԼ [illegible] տալ։ Որովհետև իր ապահովագրեալներու դրամագլուխն [illegible] (capital) ապահովագրեալներու դրամագլխին համեմատութեամբ [illegible] 230 առաւելութիւն ունի, և թէ իր [illegible] ժամանակներն [illegible] մէկ [illegible] կրնայ մրցիլ։ Տրուած տարեկան շահաբաժինները [illegible] տարիէն կը վճարուին։ Ու տեսնենք աւելին կամ մարդ ԻՒՆԻՕՆ և ՖԷՆԻՔՍ ԷՍՊԱՆԵՕԼ Ընկերութեան ապահովագրութիւն կրկին անգամ ապահովագրուած կ'ըլլայ, որովհետև պայմանագրեալ ժամին և կամ մանուան պ պարագային ապահովագրուած գումարը ստացուելէ ետք Ընկերութիւնը բացէն [illegible] մը ալ կուտայ որուն այժմը (և այս առանց սանթիմ մը [illegible] արիւն) մը պատանաւ տուն՝ բացի վճարուելիք կեանքի ապահովագրութենէն ԻՒՆԻՕՆ ՖԷՆԻՔՍ ԷՍՊԱՆԵՕԼ կը վճարէ համաչափ կամ էջ և կամ մէկ [illegible] գումար մը ալ բացէն (արկածին կարևորութեան չափով)։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել Ընդհանուր գործակալութեան գրասենեակները, Իզմիր Շեշէնիլէր Աւատիական Նամակատան վրայ։

ՏԻՐԱՆ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

ROYAL EXCHANGE ASSURNACE

FIRE LIFE

A. D. 1720

C. WHITTAL & C°

GENERAL AGENTS

Smyrna

ՌՈՅԱԼ ԷՔՉԷՆՃ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ և ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ և ԿԵՆԱՑ

Հիմնեալ 1720ին Ի ԼՕՆՏՕՆ

Գոյք ընկերութգան 5,000,000 Անգլ. ոսկի՝ վճարեալ ապահովագրեալներու 2720է 42,000,000 Անգլ. ոսկի։

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ռօյալ Էքճէնճ Անգլիական ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամեն տեսակ կալուածք, կարասիք և Ապրանք նպաստաւոր պայմաններով։

Ընկեերութեան սկսրունքն է վնասուց անմիջական և արդար հատուցուս

Երկու տարուան կամ աւելի ապահովագրութեանց հ[illegible]ար յատուկ զեղչ մը կ'տրուի։

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Ընկերութիւնս ամենանպաստաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ

1° *Ամբողջ կեանքի տեւողութեան վրայ.*
2° *Խառն Ապահովագրութիւն*
3° » » *եւ կրկին դրամագլուխ*
4° *Տղոց օժտի դրամագլխովայլ եւ այլ պայմաններով։*
5° *Ընկերութեամբ ապահովագրութիւն*

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալներու Զմիւռնիոյ և շրջակայից ի Ֆրանկաց թաղ դրասենեակները

C. WHITTALL & C°

Փոխ—Գործակալ *քննիչ պատուիրակին* **C. O. OSCAN**

ՋԱՐԵՀ Ո. ՈՍԿԱՆ

BANQUE D'ORIENT

ՊԱՆՔ Տ'ՕՐԻԱՆ

Հաստատուած Յունաստանի Ազգ. և Տրչյանտի Ազգ. դրամատան կողմէ
Դրամագլուխ ամբողջութեամբ գրուած ֆրանք 10,000,000
Կեդրոնատեղի ԱԹԵՆՔ
Մասնաճիւղ Կ. Պոլիս, Իզմիր, Սելանիկ, Ալեքսանդրիա, և Գահիր
Գործակալութիւն ի Համպուրկ

Պանք տ'Օրիան դրամատունի ամէն տեսակ գործողութիւններ կ'ընէ, ինչպս՝ գանձում և զեղջում Առևտրական թղթերու, հեռագրական վրբ ճարմունք, առուծախ փոխգրերու և դրամներու, Աշխարհի գլխաւոքաղաքներու վրայ կուտայ վարկերու բացման գրեր, առուծախ ամենէ տեսակէ արժթուղթերու, բացում ընթացիկ հաշիւներու, գրաւ արժէթուղթերու և ապրանքներու վրայ և. և.

ԱՒԱՆԴՆԵՐ

Պանք Տ'Օրիան կ'ընդունի դրամի Աւանդներ հետևեալ սակերով

1 $^1/_2$	$^0/_0$	3	ամսուան	աւանդի	մը հասար
2	$^0/_0$	6	»	»	» »
3	$^0/_0$	1	տարուան	»	» »
3 $^1/_2$	$^0/_0$	2	»	»	» »
4	$^0/_0$	3	»	»	» »

Բարեգործական հաստատութիւններու աւանդներն վերևի սակերէն $^1/_2$ $^0/_0$ առաւելութիւն մը կ'ընդունին։

Ի տես վճարելի աւանդներուն համար՝ միակ անձի մը կողմէ և 100 Օսմ. ոսկիէ ոչ աւելի, Պանք տ'Օրիան տարեկան 2 $^1/_2$ տոկոս մը կը յատկացնէ։

Պանք տ'Օրիան հասարակութեան տրամադրութեան տակ դրած է, տննշան վարձքի մը փոխարէն իր հաստատութեան մէջ գտնուած դրամարկղներն, հոն դրամ և արժքաւոր առարկաներ պահելու համար։

هر کرفا بریقهٔ همایونی معمولاتنك ازمیر شعبه سی

آغوب بوستانجیان

ՀԷՐԷՔԷԻ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԻԶՄԻՐԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՅԱԿՈԲ ՊՈՍԹԱՆՃԵԱՆ

ՀԷՐԷՔԷԻ ԿԱՅՍ. ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ հանրածանօթ և համբաւաւոր արտադրութիւններէն կ'գտնուին այժմ Իզմիրի սասնաճիւղին մէջ, նոյն իսկ եւրոպական նմանօր նակ տեսակներ գերազանցող,

ՄԵՏԱՔՍԷ ՇՐՋԱԶԳԵՍՏՅՈՒՆԵՐ

ՊԼՈՒԶԻ ՀԱՄԱՐ ՏԵՍԱԿ ՏԵՍԱԿ ՄԵՏԱՔՍԵԱՅ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ

ԳԼՈՒԽԻ ՄԵՏԱՔՍԵԱՅ ՍԱԼՓԱՆԵՐ ՄԵՏԱՔՍԵԱՅ ԹԱՇԿԻՆԱԿՆԵՐ

ԳԱԶՄԻՐՆԵՐ, ՁՈՒՀԱՆԵՐ, ԳՈՐԳԵՐ,

ՍԷՏՃԱՏԷՆԵՐ ԵԼՆ. ԵԼՆ.

Կ'արժէ աչքէ անցնել ինչ որ իրապէս գրաւիչ է՝ սակայն ո՛չ սուտ

ՎԱՃԱՌԵԼԻ ԳԻՐՔԵ

Դիմել առ ՏԻԳՐԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ — ԻԶՄԻՐ

Կտոր		Գին հատորի
587	Անիծեալ Ա. Բ. Գ. Դ.	7 50
990	Ժ. Պալսամօ Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը.	10
88	Դարուս մէկ Զաւկ. խօսս. Ա. Բ.	4
728	Խոսով. կամ պատմ տարփանք Ա. Բ. Գ. Դ. Ե.	4
68	Ֆլավէ Տիկ. Ժ. Սան	6
46	Օր. Լաքինթինի	12
132	Մուսայք Մեսրովպ. վարժ.	3 50
69	Մանօն Լէսքօ	10
169	Լէօն Լէօնի	10
430	Պ. Տը Գամօր Ա. Բ.	7 50
174	Թուաբանութիւն Հ. Շ.	3
39	Ամօրի	16
258	Մաթիլտ Ա. Բ. Գ. Դ.	12 50
331	Կնոջ մը վէպը Ա. Տիւմա (Ա. Բ.)	7
157	Գաղտ. Բարիզու Բ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է.	12
67	» » Թատրերգութիւն	7 50
20	Ակամայ բժիշկը	6
20	Ագահը	4
140	Մանկտիք	7
93	Ժառանգական օրինագիրք	10
226	Քոյր մը (Տիկ. տը Ուիթ.)	7
9	Գէորգ Ուաշինկթօն	4
339	Դիւաբնակ բլուրը Ա. Բ.	8
47	Բօլին Ա. Տիւմա	8
8	Առաքինութիւնք Բամէլայի	6
70	Սէրը բժիշկ է (Մօլիէր)	3
215	Տիկ. Մօնսօրօ	7
184	Քսան տարի եսքը Ա. Տիւմա Ա. Բ. Գ. Դ.	12
79	Կրացիէլա	8
148	Անթօնին	9
192	Հեսվիճի երդումը	4
104	Ճերմակ վարդ	6
230	Հռոմէոս Ժիւլէթա	7
182	Մօնթէ Քրիսթօ Ա. Տիւմա Գ. Դ. Ե. Զ.	12
87	Նօթր Տամ Բարիզ Ա. Բ. Գ. Վիքթ. Հիւկօ	10
227	Իմացակ. փիլիսոփայութիւն	8
141	Թարթիւֆ Մօլիէր	5
194	Ընթերցարան Մ. Մ.	5
188	Լիօնի Սուրհանդակը	5
135	Բարիզն յԱմերիկայ Ա. Բ.	9
296	Ֆէնը Տէֆաթիր	15
336	Երկու որթեր	7
103	Արիւնալի Մարքիզուհին Ա. Բ. հաս.	8 50
8	Աղօթագիրք Փղոսկրեայ	108
16	Աղօթագիրք Բլիւշ	10
Շ10	Արկածք Կատարինէի	6
12	Երկասիրութիւնք երկու ընկերակցաց	5
7	Լուի Ժէ	10

Կտոր		Գին Հատորի
123	Բօլ նաւապեs	7
260	Տիեզերական պարտեզ Խ. Եպ.	7
154	Ուղղութիւն վիրալի Սիրագայ	8
89	Ապասանարան սիրոյ	3
144	Տոմարակալութիւն Ա. Կ.	10
106	Հազար ու մէկ գիշերներ Գ. Դ. Ե, Զ.	12 50
74	Ումպ գրասիրութեան Ա. Կ, Ա.	6 50
24	Քերականութիւն	3
1306	Պրաժլօն դերկոմս Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. ԺԱ. Ժ. Բ	7 50
20	Ժընեվիեվ	4
289	Նեսահար Աղաւնի	3
1	Բառարան Գաղ. Հայ.	5
1	Մեքենականութիւն	5
19	Guide Fr. Aug. Arm. Turque	5
3	Թագուհւոյն Մանեակը Ա. Բ. Գ.	9 50
20	Գիտելիք պարտիք	5
73	Խորհրդաւոր կղզի	0
21	Նոր ընդերցարան Ա. Գալֆա	15
1	Երկամեայ պանդխտութիւն ի Հապէշ.	10
17	Յայտարարութիւն Մուրատեան վարժարանի	15
7	Պատմութիւն Յուլիոսկեսարայ	5
8	Կտակագիր հոգեշահ բանից	5
10	Յովհ. Կաթողիկոսի պատմ.	8
9	Դասիարակութիւն մանկան	7 50
6	Առձեռն բանաստեղծութիւն	5
9	Թովմաս Թրուզի	7
8	Երեւոյթ կրից	6
8	Տեսչութիւն հովուական	7
6	Ճառք Հաղորդութեան	4
14	Պօլիկտոս Հայ. եւ Գաղղ.	5
2	Ճառք հայր Ռաֆայէլի	10
7	Խնդիր Սրբազան տեղեաց	4
6	Հայելի վիրաց	5
5	Մատենագրութիւն նախնեաց	5
5	Սամուել ռաբբի	3
8	Տարերք իմաստասիրութեան	5
3	Զանազանութիւն ի դարուց	25
6	Լօրս Պայրըն յԻտալիա	11 50
4	Գիտութիւն մարդկային վարմանց	7
6	Պատասխանիք Մխիթարայ քահանայի	3
6	Բացատրութիւն հրաժ. զղջման	5
9	Թրուզի խորհրդակցութիւնը	9 50
30	Ուսուլը գրաաթ Տաճկ. Գաղ.	9 50
3	Թափառական հրեայ Բ. Գ. Դ.	10
14	Միգրօ՛ մեղա	4
95	Հայկական նամականի	25
80	Անգղիական նամականի	25
200	Միրզա եւ Աննա	5
157	Զաւեն եւ Փառնակ	5
468	Պատմութիւն երկոտասան կեսարաց	5
117	Մահ Պարեսի	1

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԱՊՍՊՐԱՆԱՑ ՀԱՄԱՐ ԿԱՐԵԻՈՐ ՁԵՂՋ

ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՏԱՓՈՒԼ
ՀԱՅԱԳԻՏԵՐԻ
Տ. ՀԻՐԻՆԵԱՆ
ՅՑՐԴ ՏԱՐԻ

9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1908 Թիւ 50

ԱՆԽՈՒՍԱՓԵԼԻՆ

Այս միջոցիս՝ երբ տարբեր ու դերազանց հոգեր տարամերժօրէն զբաւելու էին մեր ժամերը, երբ մեր բովանդակ ուշադրութիւնը ջերմեռանդօրէն դարձած, սեւեռուած ըլլալու էր անդի՛ն՝ հայրենի ամոքումի, կազդուրումի ու վերաշինութեան գործին՝ և ապի՛ն՝ մեր ազգային – քաղաքական ճակատագիրը վճռող խնդիրներու վրայ, այս միջոցիս՝ երբ մեր հանրային մթնոլորտը բաւական պայծառացած ըլլալու էր որպէսզի կարենայինք ամենքս ալ համակուլ ներկային լրջութեամբն ու ապագային անձկոտ մտածումովը, այս բազդորոշ միջոցիս՝ մեր հասարակական կեանքին մէջ դեռ կրնան կոր գտնուիլ երկրորդական այլ անհարկի իրողութիւններ, զպիր ու դժնդակ երևոյթներ, որոնք յամառ թախանձանքով մը կուգան զարնուիլ մեր աչքերուն, ներս սպրդիլ մեր ճակատներէն և պղծել մեր խորհուրդներուն մաքրութիւնը։

Կարծե՞ս դեռ բաւական նախատած, բաւական ուրացած, բաւական զրպարտած չէ այն երեք Արտաշեսեանի դիւրին ճամբաներուն մէջ։ Կարծե՞ս դեռ քան մը պակաս մնացած ըլլար հոն, կարծես թէ Աբելի արիւնն իսկ յորդուռաս թափած չըլլար իրենց կայենութեան ձեռքերէն։ Դի՞ռ ախորժակ ունին, դի՞ռ երես ունին։ Ու առանց ազդուելու, առանց վրդովուելու, առանց բղճահարուելու վայրկեանին ծանրակշռութիւնէն, իրենց կուսակցամոլ ու եսախտաւոր տիսուր բարքերը կը բերեն դուրսէն, և իրենց ստեղծած ու յաւերժացուցած ատելութեան գործը կը ճգնին շարունակել թրքահայ ժողովուրդի ծոցին մէջ։ Եւ ահա՛ հրապարակին վրայ ծանօթ ու անծանօթ, խարանակիր կամ որ և է կերպարանքներ կը սկսին ծամածռիլ իրարու, թոյն ու թուք նետել ի-

բարու ետևէն, և աւելի յաճախ այնպիսիներուն հասցէին՝ որոնք պիտի չուզէին փոխարինել իրենց ուղղուած լուտանքները, և որոնք պիտի գերագոյն նախատինքը սեպէին՝ իրենց դէմ արձակուած ցեխին պատասխանելու զիջումը։

Հանրային մարդուն բաժինն է ասիկա։ Պէտք՝ է գիտնալ լռել ուրացումին, վատութեան, զրպարտութեան դէմ։ Պէտք է հասարակական շահերու համար պատրաստ ըլլալ միշտ անհատական արժանապատուութեան զոհաբերումին։ Ու պէտք է, quand même, անվհատ կամաւորութիւնը պահել հետապնդելու հանրային ուխտուած իտէալին։

«Թո՛ղ իմ անունս կորնչի, կ՚օգտէ՛ որ ազատութիւնը ապրի», կը գոչէր Տանթօն — վիթխարի զրպարտուած մը։

Տաժանելի՛ զոհողութիւն, ըսեն գուցէ ոմանք։ Բայց հանրային գործիչը կը վարժուի ատոր, տեսակ մը ստոյիկեան համակերպութեամբ։ Անիկա իր խոցոտուած սիրտը կը կոխկռտէ իր ներսիդին, չի բողոքեր, չաղմկեր իր շուրջը, չի զբաղեցներ հասարակութիւնը իր անձին պաշտպանութեամբը, չիջնար ինքնարդարացումներու հարկեցուցիչ ստորնացումին և արհամարհոտ հպարտութեամբ մը թոյլ կուտայ որ կոյր ու ապերախտ ամբոխները լարուին, մոլեգնին ու շղթայազերծուին իր դէմ ու իր ետևէն։

Եւ արդէն հանրային մարդիկը իրաւունք ալ չունին բողոքելու, ընդվզելու իրենց այս ճակատագրին դէմ։ Անոնք պէտք է գիտցած ըլլային, թէ հասարակական կեանքի մէջ իրենց առած առաջին քայլէն իսկ ինքզինքնին մատնեցին այն բոլոր բարոյական տաժանքներուն, որոնք հետզհետէ կ՚աճին— ու հարկաւորաբար պիտի աճէին —իրենց առջև ու իրենց շուրջ։ Ասոր կանխաւ համոզուած ըլլալով՝ պէտք է գիտակցաբար յանձնառու եղած ըլլային իրենց ստանձնած դերին կամ ընդդրկած ասպարէզին մեծ ու փոքր անպատեհութիւններուն։

Հանրային կեանքի մէջ մտնող մը՝ ամէն բանէ առաջ՝ պէտք է պատրաստուած ըլլայ դիմագրաւելու Զրպարտութեան բոլոր ցեխարձակումներուն։

Անոնք որ նախանձախնդրութիւնն ունին անբիծ ու անարատ անունի մը մշտնջենական մենաշնորհը վայելելու, անոնք պէտք չէ դուրս ելլեն իրենց տաքուկ սենեակներէն, պէտք է կղզիացած մնան իրենց «փղոսկրէ աշտարակ»ներուն մէջ, պէտք է զգուշանան ո՛ և է հանրային գործունէութեան մասնակցելէ և մանաւանդ՝ ատոր մէջ՝ ո՛ և է գերազանցութեան ա.ացոյց —կասկա՛ծ իսկ— տալէ . . . Օ՛հ, երջանի՛կ էակներ են զանցառելի քանակները, պարկեշտ անկարողութիւնները, շնորհքով միջակութիւնները, համակրելի ոչնչութիւնները։ Ասոնք կրնան հանգիստ պառկիլ իրենց երկու ականջներուն վրայ. մարդ չի պիտի դպչի իրենց, մարդ չի

պիտի խուզէ իրենց անդորրութիւնը, մարդ չի պիտի փորձուի զրպարտել զիրենք, և իրենց անունները, կուսական պայծառութեան ցոլքերով, պիտի անցնին, կորսուին աննշան ու անյիշատակ բանիերու թաղմանական աշխարհին մէջ։

Իսկ անոնք որ կը համարձակին դուրս ելլել անհատական կեանքի սահմաններէն, անոնք որ հանրային կեանքի ճամբաներուն մէջ կը նետուին, ու հոն կ'ուզեն գործել ու կը գործեն ալ։ անոնք դատապարտուած են իրենք զիրենք ենթարկելու Զրպարտութեան բոլոր անուանարկումներուն ու արատաւորումներուն։

Որովհետև հանրային կեանքի մէջ Զրպարտութիւնը անխուսափելին է։

* * *

Բայց վա՛յ անոր, որ ոչ միայն հանրային կեանքի մէջ կը նետուի ու կը գործէ, այլ բացառիկ արժանիքի ու գերազանցութեան անժխտելի փաստեր կուտայ հոն։ Անոր համար Անխուսափելին ա՛լ ճակատագրականը կը դառնայ։ Ան չի կրնար ո՛և է կերպով վրիպիլ Զրպարտութեան չիլ նայուածքէն ու դաժան ու ժահրոտ լեզուէն։

Հանրային գործունէութեան մէջ շատ յաճախ կը հանդիպիս սխալմամբ հոն մոլորած կամ ինքնակոչ ու մակաբոյծ տիպարներու։ Բայց ասոնք չեն ենթարկուիր Զրպարտութեան անխուսափելի յարձակումներուն։ Ընդհակառա՛կը, ասանկներն են, յաճախ, որ կը սատանձնեն ու կը կատարեն Զրպարտութեան գործաւորի դերը։ Եւ ոչինչ կը հաւասարի ասոնց անխոնջ, անողոք ու հետապնդող չկամութեանն ու չարակամութեանը՝ հանրօրէն հաստատուող անհատական բարձր արժէքներու դէմ։

Հանրային գործունէութեան ամէն կարգի այդ ոսաքենները չեն ներեր ուրիշին մտաւոր գերազանցութիւնը, անվիճելի ձեռնհասութիւնը, անուրանալի տաղանդն ու նկարագրի գեղեցկութիւնը։

Տանջուած հոգիներ, որոնց մաղձոտ ու քինախնդիր ատելութիւնը ուրիշներու հանդէպ վարկաբեկումի ու արատախնդրութեան ցաւագար ճիգերու մէջ կը փնտռէ իր յագեցումն ու սփոփանքը։

Ու պէտք է տեսնել զիրենք իրենց քսութեան ու բանսարկութեան գետնատարշ հետապնդումներուն մէջ՝ հասկնալու համար թէ մինչև ո՛ւր կը ցածնայ մարդկային անարժանապատուութիւնը։ Ամէն օր, ամէն տեղ, ամէն ժամու, միևնոյն անարգ ու անասնական գործն է զոր կը վերսկսին՝ յոգնիլ, զզուիլ մինչև չի գիտցող յարատևութեամբ մը։ Քաղաքէ քաղաք, տունէ տուն, խանութէ խանութ կը սողոսկին, ճամբաներուն վրայ կամ անկիւններուն մէջ անցորդները կեցնելով՝ ճղակտոր կ'ելլեն զանոնք քու մասիդ

աննպաստորէն համոզելու համար։ Ու Զրպարտութեան այս անվրհատ ուխտաւորներուն երեսէն է որ երբեմն, հեռուէն, առանց քեզ նշմարած իսկ ըլլալու, առանց քու վրայովդ ստուգապէս տեղեկանալու խնամքն իսկ առնելու, անհամար ազնիւ ու շնորհալի էակներ կը պատուեն քեզ իրենց համոզուած ատելութեամբը։

Զրպարտութեան չափը զրպարտուածին ներկայացուցած արժանաւորութեան հետ ուղիղ կը համեմատի։ Մարդկային ամենէն մեծ դէմքերը ամենէն նուազ վերծ մնացած են Զրպարտութեան սրատներէն, հանրային ամենէն հոյակապ գործիչները ամենէն աւելի անողոքաբար զրպարտուածներն են եղած։ Քրիստոսէն մինչև Զօլա՝ իրենց մեծութեան գագաթնակէտին վրայ՝ մարդկութեան բարերարները ամենէն վայրագ ու ամենէն անագորոյն համեմատութեամբ կրած են Զրպարտութեան հալածանքները։

Զրպարտութիւնը դիւրին ու առձեռն զէնքն է բոլոր անոնց, որոնք գաղափարական ազնիւ և ուղղամիտ պայքարի անկարող՝ իրենց հակառակորդներուն սեւացումին մէջ միայն կը գտնեն իրենց յաղթանակն ու իրենց բերնին հացն ալ, շատ անգամ։

Դիւրին ու ձեռնտու զէնք, արդարև, որովհետև Զրպարտութիւնը չի վրիպիր, ու գրեթէ միշտ «բան մը կը մնայ անկէ» (il en reste toujours quelque chose) երբ մէկուն դէմ կը գործածուի անիկա։ Ամբոխներու հոգին տարօրինապէս զգայուն է անոր, ու չի կըրնար դիմադրել անոր մատուցած թունաւոր բաժակներուն։ Ինչ պաշտելի ու նուիրական մարդերու դէմ՝ Զրպարտութեան զինիէն մոլեգնած ամբոխներ չեն ոռնացած. «Ի խա՜չ հա՛ն, ի խա՜չ հա՛ն զդա» . . .

Ամբոխային հոգեբանութեան այդ ահաւոր դրուագը հետևեալ անմահ տողերուն մէջ խտացուցած է Օկիւսդ Պլանքի, մարդ մը, որ իր ամբողջ կեանքը պատնէշներու վրայ և զնտաններու խորը բաժնելով հանդերձ՝ չէ ճողոպրած ինքն ալ Զրպարտութեան ամենակատաղի խածատումներէն։

«Զրպարտութիւնը միշտ բարի՜ եկարով կ'ընդունուի։ Ատելութիւնն ու դիւրահաւանութիւնը զայն կ'ըմբոշխնեն հեշտանքով։ Անիկա պէտք չունի ճիգ թափելու, կը բաւէ որ սպաննէ, ինչ փոյթ ճշմարտանման ըլլալ կամ չըլլալը։ Անհեթեթութիւնն իսկ վնաս չի տար իրեն։ Անիկա դաղտնի փաստաբան մը ունի իւրաքանչիւր սրտի մէջ,—նախանձը։ Անոր չէ՛ երբէք, այլ անոր զոհերուն է որ խստութիւն ցոյց կուտան, և անոնցմէ է որ ապացոյց կը պահանջեն։ Ամբողջ անձնուրացութեան, անձնահարութեան ու տառապանքներու կեանք մը՝ մէկ վայրկեանի մէջ՝ կը փճանայ անոր ձեռքի մէկ շարժումին տակ»։

Հայկական կեանքին մէջ քստմնելի չափեր առած է Պլանքիի մատնանշած այս չարիքը։ Հանրային գործիչ մը «մատնիչ» կը զըր-

պարտուի։ Զրպարտիչը կը ձգեն որ՝ իր թոյնը ժայթքելէ ետք՝ անցնի երթայ, և ամեհի կատաղութեամբ մը զրպարտուածին դառնալով՝ կը պոռան անոր երեսն ի վեր.

— Քեզի համար կ'ըսեն կոր որ մատնի՛չ ես դուն...։ Ապացուցո՛ւր որ մատնիչ մը չես, ապացուցո՛ւր...

Ու ա՛լ ոչ ոք մտքէն կ'անցնէ կոր զրպարտիչին օձիքէն բռնել ու հարցնել.

— Դուն Այսինչին համար ըսիր թէ մատնի՛չ է ան, ապացուցո՛ւր որ մատնիչ մըն է ան, շո՛ւտ, փաստե՛րդ, փաստե՛րդ...

Եւ այս պարագային՝ Անխուսափելին առաջին խուսափողը պիտի ըլլար։

ՍՈՒՐԷՆ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ

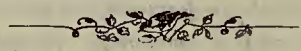

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՐԵՒԻՆ

Ողջո՛յն ֆեզի, Ազատութեան նոր Արեւ,
Կարմիր ծաղիկ՝ երկարատեւ Երկունիին,
Արիւնլրւայ կը փողփողիս իմ վերեւ,
Ու կը ցընծայ ֆեզմով մրռայլ երկինին հին:

Ես՝ շլացած փայլակնաձեւ տեսիլքեդ
Կ'երկրպագեմ փառքիդ առջեւ անսահման,
Ու կը դիտեմ կարմիր ուղին լուսահետ՝
Զոր գը գրծես խորն այս նորոգ առտրւան:

Սեւ ու անյոյս գիշերուան մը ոճրաբոյր
Եեկարատեւ սպասումեն մաղաղկուն,
Այս առաջին առտրւան մէջ ոսկեթոյր,
Բարի՛ Արեւ, կը գրտնես զիս մշտարթուն:

Ողջո՛յն ֆեզի, Ազատութեան աստղ անշէջ,
Իմ փախրստեայ մարդկայնութեանս պարգեւիչ,
Ու նորածագ ջինջ առտրւան տօնին մէջ
Արդարութեամբդ արբեցուր զիս ֆիչ առ ֆիչ:

ԱՐՏԱՇԷՍ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

"ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ"

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ԾՆՈՂՆԵՐԻՆ ԵՒ ԳԻՇԵՐՕՐԻԿ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻՆ

Դպրոցական տարիքում աղջիկները տղաներից աւելի նւազ դիմանում են յոգնութեան (սակաւարիւնութիւն, անախորժութիւն, գլխացաւ, ողնաշարի թեքում)։ Այս պարագան զանազան երկիրներում կատարուած քննութիւններով վերջնականապէս հաստատուած է։ Այդ նկատելի է աղջկանց մանաւորապէս արբունքի առաջին շրջանում։ Զարգացման շրջանում գտնուող աղջիկների առողջութեան վնասակար են մանաւանդ լեզուների և երաժշտութեան ուսումը և ձեռնաչխատանքի չափազանցութիւնը։ Ծնողները իրենց աղջիկների համար մի որ և է ասպարէզ ընտրելուց առաջ բժշկի խորհրդին դիմելով մեծ խելացութիւն արած կը լինին։

Եթէ երեխան գրում, կարդում, կամ ձեռագործ է անում, ուշադրութիւն պէտք է անել, որ հնար եղածին չափ լաւագոյն լուսով աշխատի և արեգակի ճառագայթները իր աշխատութեան վրայ ընկնելը բոլորովին արգիլուի։

Լամպի լոյսի զօրաւոր պէտք է լինի, բայց ոչ բիրտ կամ երերուն։

Գրութեան, գծագրութեան և կարի ժամանակ լոյսը ձախից պէտք է գայ (ձախակողմեան պատուհան, լամպը ձախ կողմում)։ Կլոր սեղանները գրելու անյարմար են։ Աշխատութեան ժամանակ ծնողները երեխայի դիրքի վրայ միշտ հսկելու են։

Երեխան չը պէտք է նստի ոչ թեքուած, ոչ ծռած և ոչ էլ կուրծքը սեղանի դէմ ճնշած։ Այսպէս կանուխից յարմար դիրքի վարժուելու է, սակայն սրա համար անհրաժեշտ է, որ սեղանը և նստարանը այս հնարաւոր լաւ դիրքին նպաստեն։ Սեղանը այնպիսի մի բարձրութիւն ունենալու է, որ աշակերտի նստած ժամանակ արմունկները դրասեղանին հասնին և բազուկները կախ մնան։ Սրա համար փոքր երեխաների նստարանը հարկաւոր բարձրութեան վրայ պէտք է պահել։ Եթէ սեղանը շատ քիչ բարձր է, աշակերտը գրելու համար պիտի պարտաւորուի ծռիլ (ընչաւութեան դժուարութիւն)։ Աթոռը ազդրի գրեթէ ամբողջ երկայնութիւնը կրելու չափ բաւական լայն պէտք է լինի։ Հարկաւոր է որ, մարմնի ծանրութիւնը շատ սահմանափակ յենման մի մակերևոյթի վրայ չը հանգչի, այդ անկասկած յոգնութիւն առաջ կը բերէ (սրա համար աղջիկները իրենց շրջագգեստները ամբողջ մի կողմի վրայ հաւաքուած դնելու չեն)։ Նստարանը սեղանին բաւական մօտեցրած պէտք

* Տես Թիւ 49, էջ 1192։

է լինի, և եթէ հարկաւոր է, նստարանը այնպէս սեղանին տակ դրնելու է, որ սեղանի եզրից նստարանի յենարանին տարբերութիւնը մարմնի ծաւալից միայն մի քիչ աւելի մեծ լինի։

Աթոռի լայնութիւնը առաջից յետև չափելու է և այս լայնութիւնը ազդրից աւելի պակաս պէտք է լինի։ Այդ անյարմարութիւնը դարմանելու համար կարելի է աթոռի յենարանին մի բարձ դնել։

Այս նախազգուշութիւնը նաև ձեռք կարելի է առնել, երբ որ ցանկանում ենք երեխայի մէջքը ուղիղ պահել։ Ոտները փորին չը կպչելու պայմանաւ ոտքերը տախտակամոծին վրայ շիտակ պէտք է հանգչին։

Ոտքերը միմիանց վրայ անցնել, աթոռի տակ կծկել կամ ճօճելը պէտք է արգիլել։ Խոհեմութիւն է փոքր երեխաների համար մի պատուանդան գործածել։ Սեղանի բարձրութիւնը և սեղանից յենարանի հեռաւորութիւնը մեծ նշանակութիւն ունին. յայտնի է, որ երեխան երկարատև նստուկ դիրքում ուղիղ կենալու համար մեծ նեղութիւն է կրում։ Աչխատեցէք, որ գլուխը շատ թեթև կերպով կախէ։ Բոլոր մատաղ սերնդի համար գրելու ժամանակ 30 սանդիմէթր հեռաւորութիւն պահանջել անկարելի կը լինի։ Գրելու ժամանակ բազուկները մարմնից շատ քիչ հեռանալու են և ծղրի երկու երրորդ մասը սեղանի վրայ հանգչելու է։ Եթէ երեխան ընդօրինակում է, օրինակը իր առջև ուղղահայեաց կերպով ունենալու է և ոչ թէ ձախ կողմում կամ սեղանի վրայ դրուած։

Գրչակոթի վրայ ցուցամատը մի թեթև կամար պէտք է կազմէ։ Գրչակոթը ոչ շատ փայլուն (փայլուն մետաղ) և ոչ էլ շատ բարակ պէտք է լինի, յարմար երկայնութիւն ունենալու է։ Չը պէտք է հանգուրժել, որ երեխան գրչակոթը գրչի շատ մօտից բռնէ, որպէսզի իր գրութեան ոկսիլը տեսնելու համար չստիպուի իր գլուխը դէպի ձախ ծռել։ Գրամարժութիւնը երկար տևելու չէ, որովհետև եթէ մինչև իսկ յարմարագոյն կերպով էլ տեղի ունենայ, դարձեալ յոգնեցուցիչ է։ Գրելու միջոցում մելանը լաւ և շատ սև պէտք է լինի։

Եթէ երեխան քարեռախտակ գործածում է, շատ մաքուր պահելու է, և որպէսզի գծերը շատ տեսանելի չը լինին ժամանակ առ ժամանակ պէտք է վերանորոգել։ Լաւագոյն է անում երբեք քարեռախտակ չը գործածել, այլ թղթի վրայ մատիտով գրել տալ. վեց ամսից յետոյ երեխային ազատեցնելու է գրչի և մելանի գործածութիւնը։

Ընթերցանութեան ժամանակ երեխան գրեթէ հանգստի դիրքը ստանալու է. իր աթոռի յենարանին կռթնելու է, այս յենարանը մի քիչ թեքած պէտք է լինի։ Գրութիւնից աւելի ընթերցանութեան ժամանակ կարելի է աւելի հեշտ մի լաւ դիրք պահել։ Նա

որպէսզի գիրքը յարմար դիրք ունենայ, մի առարկայի կոթնցնելով կամ ձեռքում բռնելով թեքելու է։ Զանազան հասակի յարմար մի դրասեղան գնելու նիւթական կարողութիւնն ներող ծնողները խելացիօրէն գործած պիտի լինին եթէ այդ դրասեղաններից իրենց երեխաների համար մատակարարեն։

Դպրոցական առարկաները կաչիէ մի պայուսակի մէջ պէտք է կրեն և լաւ հսկելու է, որ շատ ծանր չը լինի (նրա ծանրութիւնը մարմնի մի ութերորդ ծանրութիւնից աւելի չը պէտք է լինի)։ Մայրը ժամանակ առ ժամանակ այս պայուսակը քննելու է, ստուգելու համար, որ երեխան անօգուտ բաներ չը կրէ։

Երեխաներին արգիլելու է՝ տեսողութիւնը շատ յոգնեցնող նուրբ գործերով աշխատիլ, կէս-մթութեան մէջ գործել, անկողնում կարդալ, ուտելու կամ ճանապարհորդելու ժամանակ ուսումով պարապիլ, կամ պաշտօնապէս քննուած ու հաստատուած(*) դասագրքերի տառերից աւելի նեղ, աւելի փոքր կամ աւելի նուրբ տառերով անընդհատաբար կարդալ։ Նաև արգիլելու է, որ փոքր, նուրբ և անորոշ գրելու չը վարժուին և աղջիկները մանրակրկիտ ձեռագործով շատ երկար չի զբաղուին։

Երեխաների հագուստը եղանակների համեմատ փոփոխելու է և չը պէտք է նեղէ շնչառութիւնը, արեան շրջանառութիւնը և մարսողութիւնը։ Արգիլելու է օձիկները, գօտիները, ծնկակապերը, շատ նեղ ոտնամանները, բարձր կռուկները, երկաթէ կամ բալէնայէ ձողիկներով սեղմիրանները, փողկապերը կամ շատ ծանր վզածածկոցները։ Ժարէտէլները ծնկակապին նախընտրելու է, որոնք առաձգական կապեր են, որոնց մէկ ծայրը մի զօտիէ կախուում է և միւս ծայրը գուլպան բռնում։ Երբեմն ծնկի ներսի և երբեմն դրսի կողմում կախ են տալիս։

Երեխան եթէ խոնաւ եղանակներում կրկնակօշիկ չէ հագնում, տունն մտած ժամանակ ոտնամանը իսկոյն փոխել տալու է, որպէսզի ոտքերը տաք և չոր լինին և սենեակները չ'աղտոտէ։ Եթէ կրկնակօշիկ կրում է, թէ մնում և թէ դպրոցում պէտք է հանէ։

Ծանր մարմնական վարժութիւնների ժամանակ բրդէ սպիտակեղէնը բամպակից նախադասելի է։ Քրտինքը չի ծծող գլխարկի ներսի կաչիէ շրջամասը բրդէ կտորով փոխարինելու է։

Ականջից տաւապող երեխաները ցուրտ ու խոնաւ եղանակներում մի քիչ բամպակ դնելու են։

Առնւազն 15 օրը մի անգամ երեխաներին պէտք է ղղացնել։ Այն քաղաքներում, որտեղ դպրոցները լոգարաններ ունին (ամէն տեղ շատ յանձնարարելի մի դրութիւն), ծնողները այդ խնամքից ազատ են լինում։ Այնտեղ, որտեղ հասարակաց բաղնիքներ կան,

(*) Զանազան երկիրներում դպրոցական դասագրքերի տառերի մեծութիւնը պաշտօնապէս որոշում է։ Դ. Փ.

լաւ է երեխաներին այնտեղ ուղարկել. սակայն նրանք պիտի գնան այնտեղ մի այնպիսի ժամանակ, որ աւազանը քիչ մարդ մտած լինի և մարսողութիւնը կատարուած։ Եթէ վատ եղանակներին բաղնիք են գնում, պարտաւոր են տաք հագնիլ և բաղնիքից յետոյ անմիջապէս տուն մտնել։ Ծնողները նաև հսկելու են որ իրենց երեխաները ամառ ժամանակ վտանգաւոր տեղեր լող տալու չը գնան։

Շատ յանձնարարելի է նաև նրանց սառ ջրով լւացումներ տանել տալ, կը վարժւին և մեր կլիմայի խստութիւնը աւելի լաւ կը տանին։ Սակայն եթէ երեխաները ենթակայ են թոքերի, սրտի, ականջների հիւանդութեանց, ծնողները նրանց լող տալ վարժեցնելուց առաջ բժշկի խորհրդին պէտք է դիմեն։

Անկողնի սաւանը առնւազն 5 օրը մի անգամ և մարմնի սպիտակեղէնները առնւազն չաբաթը երկու անգամ փոխելու է։

Ուսման պարապելու սենեակները և երեխաների ննջասենեակները լուսաւոր և օդասուն պէտք է լինին։ Փոքր երեխաների համար ննջասենեակը չափաւոր (12°) պէտք է տաքացնել, սրանք ցուրտ մի յարկաբաժնում իրենց բնական տաքութիւնից շատ կը կորցնեն։ Աւելի մեծերը և զօրաւորները կարող են չը տաքացրած սրահներում քնել, եթէ գիշերը չեն բացւում։ Այս անպատեհութիւնն էլ կարելի է ջնջել նրանց գլանելից երկայն մի շապիկ հագցնելով։ Եթէ գիշերը պատուհան բաց չեն թողնում, ցերեկը սենեակը լաւ պէտք է օդաւորել։

Այն յարկաբաժիններում, որտեղ աշխատում են, անպատճառ երկնքի մի մասը պէտք է տեսնեն, նախատատիպ պէտք է համարել արեգական լոյս ընդունող սենեակներում աշխատիլ։ Տաքացնելը դժւար և խոնաւ գետնայարկ յարկաբաժիններում բնակութիւնը առողջարար չէ, սրանց յատակը ոտքերի համար ցուրտ են, նոյնպէս այն յարկաբաժիններում, որտեղ լոյսը անդրադարձումով չէ գալիս։

Հարկաւոր է, որ մի երեխայ իր շրջապատում առնւազն 20 խորանարդ մեդր շնչելի օդ ունենայ, շատ համեստ մի պահանջ. այս ծաւալը համապատասխանում է 3½ մեդր բարձրութիւն, 3 մեդր երկայնութիւն և 2 մեդր լայնութիւն ունեցող մի սենեակի։

Երեխայի սենեակից պէտք է հեռացնել դժւար մաքրւող, և փոշի բռնող, զարդի ծաւայող և լոյսը պակասեցնող բոլոր իրերը։ Նաև տախտակամածի բոլոր ծակուծուկերը արծնակով կամ վեռնիճով պէտք է խցկել։

Նախապատութիւն պէտք է տալ այն մահճակալներին, որոնք մազէ կակուղ անկողին չունին, այլ ունին լաւ լցած մի տապատակ կամ յարդանկողին։ Վերմակները շատ ծանր լինելու չեն։ Իւրաքանչիւր երեխայ իր յատուկ անկողինը ունենալու է, և եթէ միևնոյն սենեակում երկու անկողին է դրուած, մին միւսից առ-

նրանց մի թեւի երկայնութեան չափ հեռու պէտք է լինի։

Ջանալու է իւրաքանչիւր սենեակում մի լուացարան դնել։

Ցատակի վրայ կամ թաշկինակի մէջ թքելը բացարձակապէս արգիլելու է, եթէ թքել հարկ լինի, դիւրաւ գլխիվայր չը շրջող և մի քիչ ջուր պարունակող, ամեն օր ջուրը փոխելու պայմանաւ, թքամաններ ունենալու է։ Այս թքամանը յատակը մաքրելու ծառայող տաշտիկի մէջ չը պէտք է ածել։ Սենեակները առատօրէն ամեն օր պէտք է օդաւորել (օդային հոսանքով)։

Անկողիններին պէտք է բաց անել և կարելի եղածին չափ երկար ժամանակ օդին տալ։ Գիշերօթիկ դպրոցներում տնօրէնը իր հաստատութեան մէջ՝ դժուար հաստատելի՝ փոխանցիկ հիւանդութեանց, ինչպէս թոքախտ, տրախոմա (եգիպտական աչքացաւ), մուտքը արգիլելու համար իւրաքանչիւր նորեկին մի բժշկի քննել տալով մեծ խելացութիւն արած կը լինի։

Եթէ տնօրէնը նկատէ, որ մի երեխայ հալւում մաշւում է, բժիշկին քննել պէտք է տայ, եթէ նոյնիսկ երեխան ինքնիրեն հիւանդ չի զգայ։ Փոխանցիկ հիւանդութեանց պարագային բժիշկը միայն պիտի որոշէ աշակերտին առանձնացնել հարկաւոր լինելը կամ ոչ։

Տկար տեսողութիւն ունեցող երեխաները պարտաւոր են ակնոցներ գործածել, բայց նախքան ակնոց դնելը, մի ակնաբոյժի քննել տալու է։ (Բոլոր մեծ քաղաքներում չքաւորների համար ձրի բժշկական քննութիւն կայ)։

Երեխային պէտք է վարժեցնել բերանը գոց շնչել։ Հակառակ ծնողների պատուէրին քթից շնչել չը կարողացող երեխաները մի մասնագէտի կողմից պէտք է քննութեան ենթարկուին։ Հաստատուած իրողութիւն է, որ միջակ աշակերտները իրենց քթի մէջ բուսած աւելորդ միսերը հանելուց յետոյ յաջողակ աշակերտներ դարձել են։

Ընդհանուր առողջութեան տեսակէտից լաւ վիճակի մէջ ատամներ ունենալը շատ կարևոր է (նոյնիսկ կաթնատամները նկատի առնել) և սրա համար առնւազն տարին մի անգամ ատամնաբոյժի ցոյց տալը շատ օգտակար է։ Այս կանխահոգածութիւնը կարծուածից աւելի նւազ թանկ է նստում։ Իսկապէս, երբոր մի ատամ փոքր մի պակասութիւն ցոյց է տալիս, այն երկար ժամանակ գործածելու համար շատ չնչին բան է հարկաւոր։ Ատամը փտածին պէս, ցաւիլ սկսելուց առաջ պէտք է լցնել տալ, որովհետև, եթէ այդ ցաւով տառապում են, նշանակում է չարիքը արդէն շատ առաջացել է։ Փտած ատամը նոյնպէս աչքով անտեսանելի ամեն տեսակ ախտածին սերմերի ընդունարան դառնում է, որոնց մէջ կարելի է պատահել կեղծմաշկի և թոքախտի սերմերը։ Մասնաւորապէս վատ ատամներ ունեցող երեխաները պարտաւոր են յաճախ

ատամնաբոյժի մօտ գնալ։

Փոխանցիկ հիւանդութեանց ենթակայ երեխաները և միևնոյն տան մէջ ընակող միւս երեխաները չեն կարող դպրոց յաճախել և ոչ էլ ուրիշ երեխաների այցելութիւնը ընդունել, այս վերջինները իրենց հիւանդ ընկերոջ եղբայրների և քոյրերի հետ խաղալուց զգուշանալու են։ Երեխաներին չը պիտի թոյլատրել վարակիչ հիւանդութեամբ մեռնող ո և է մէկի յուղարկաւորութեան գնալ։ Չը պիտի թոյլատրել, որ օտարականները երեխաներին բերնից համբուրեն և երեխաներն էլ չը պէտք է գրկեն ու համբուրեն կատուները, շները և թութակները։

Եթէ մի երեխայի մարմնական պատիժ տալ հարկ լինի, զգուշանալու է գլխին խփելուց, այդ կարող է ծանր խանգարումներ պատճառել. ապտակները կարող են ականջաթմբուկի պատռում, մէջէն ականջի բորբոքում առաջացնել և երբոր այս բորբոքումը ուղեղին անցնի, նոյնիսկ մահ առաջ բերել։

Ծնողները երբոր իրենց երեխաների համար մի արհեստ են ընտրում, այնպիսին պէտք է ընտրեն, որ երեխայի կազմուածքին չը վնասէ։ Սրտի հիւանդութիւն ունեցող երիտասարդները մարմնական մեծ ճիգ պահանջող արհեստ ընտրելու չեն. կրծքից տկար եղողը փոշոտ և ապականուած օդում մնալ ստիպող մի արհեստ ընդգրկելու չէ։ Կարճատեսը աննպաստ լոյսի մէջ շատ ընթերցում պահանջող ասպարէզ ընտրելուց հրաժարուելու է։ Արհեստներ կան, որոնք բացօթեայ կեանքը հնարաւոր դարձնում են (պարտիզպանութիւն, ևն.), նոյնիսկ կան, որ ֆիզիկական մեծ ճիգ չեն պահանջում (նաւերի վրայ տոմարակալ)։ Ասպարէզի ընտրութեան մէջ ֆիզիկական խառնուածքը հաշուի առնելով է, որ ապագայում տեղի ունենալիք շատ դժբաղդութիւններ պիտի արգիլուին և աշխատութեան համար կանխահաս անընդունակութիւնից երեխաներին պաշտպանեն։

Թարգ. ԴՈԿՏ. Կ. ՓԱՇԱԵԱՆ Prof. Dr. LEO BURGERSTEIN

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Սեացանք ծանօթ երգահան Տիար Ահարոն Մարլեանի հեղինակած Քնար Հայկականերու Առաջին եւ երկրորդ պրակները դաշնակի համար Առաջինն նուիրուած ձօներգ մը Իզմիրլեան Սրբազանի եւ երկրորդն Գեղօն Ազատութեան, Նոյն հեղինակէն սեացանք նաեւ Քայլերգ Օսմանեան, ամենքն ալ չափաւոր գիներով 60ական փարա առաջին երկուքը եւ 100 փարա երկրորդն, փափաքողք կրնան գտնել Մամուրեան գրատունն։

Մեսրոպ. Վարժարանի մէջ սկսած է հրատարակուիլ բարձրագոյն կարգերու նախաձեռնութեամբ Բիւնիկ անուն, իսկ Ամերիկ. վարժարանէն Արարատ անուն շաբաթաթերթերը։

Սեացանք Թուրքահայ ծանօթ գրագէտ Ատրպետի վերջին հեղինակութիւններէն Իմամնք անուն պատմական երկասիրութիւնն որ կ'պարունակէ Պարսից եւ Հայոց, ինչպէս նաեւ Ատրպատական Նահանգի մասին հետազօտութիւններ։

ՄԻԶՆԱՐԱՐ ՄԸ

Բարեկամս՝ Մ. Պ. ին

Վարագոյրը իջած էր առաջին արարուածին վրայ, «Հայր Բիէրրօ և Որդի Բիէրրօ» ֆրանսերէն թատերախաղին, որ երկու տարիէ ի վեր, ամբողջ Լոնտոնը կէյրթի թատրոնը վազցնել կուտար, ծափահարելու համար Տրնի Ժէրվէն, Բարիզեան ծերուկ դերասանը, որ յանկարծ նշանաւոր դարձած, ցնծութեամբ ընդունուած, Անգլիոյ մէջ ժողովրդական եղած էր, Մանչի միւս եզերքին վրայ ձեռք բերելով յաջողութիւն մը՝ զոր Բարիզ երբէք չէր ուզած անոր ընծայել։ Ժէրվէն, իր Հայր Բիէրրօյի դերին մէջ տեսնել պէտք էր... Հայր Բիէրրօյին՝ սեղան նստած, արմուկները ծածկոյթին վրայ՝ կերակուր ուտելը, իր կնոջը ու ստահակ զաւկին հետ։ Հայր Բիէրրօյին՝ թերթ կարդալը և քաղաքականութեան վրայ ճառելը։ Հայր Բիէրրօն՝ ներողամիտ, իր զաւկին անառակութեանցը. ու յետոյ, իր դրամարկղին առջև, բանալու աշխատած միջոցին՝ զանի յանկարծակիի բերելը- ու Հայր Բիէրրօն, որ բան մը տեսած չըլլալ կը ձևացնէ, վի մի գուցէ բարկութիւնը, իր ցաւագին գորովը՝ իր մէջը խեղդելու աստիճանին հասնի։ Ու խաղին վերջը, Հայր Բիէրրօյին՝ թևերը բացած, իր թշուառ ու զղջացած որդին ընդունելը, և վերջին անգամուան մը համար, զայն իր կուրծքին վրայ սեղմելը, անոր՝ դէպի բանակ մեկնելէն առաջ, ուր՝ Բիէրրօ Որդին կ'երթայ, կորիճ զինուոր մը ըլլալու...։

Այո՛, վաթսունը անցած, հանգիստի ժամուն, աղքատ ու միջակ, մէկէն ի մէկ, Ժէրվէ, բաղդին ինչ ըլլալը կը ճանչնար. դըրա՞մ կը շահէր։ Ի՞նչ ուրախութիւն, ի՞նչ ցնծութիւն։ Ու ի՞նչ՝ սփոփանք։ Իր վերջին օրերուն համար՝ հիանալի յիշատակներ, ու ապագան՝ ապահովուած։

Ամէն շաբթու խոշորկէկ գումար մը կը ղրկէր Բարիզ, չէքով մը, զոր անմիջապէս կը դանձէր, իր վաճառական բարեկամներէն մին՝ Էօժէն Սօրպիէ, որովհետև բարի Ժէրվէն՝ գործէ չէր հասկըցնար։ Ու Սօրպիէ, դրամը վստահելի դրամատունն մը տեղաւորելու գործը յանձն առած էր։

Ատեն ատեն, Սօրպիէ, Ժէրվէին տղայ օրերու ընկերը, Լոնտոն կուգար, օր մը անցնելու համար ծերուկ դերասանին հետ։

Ճի՛չդ այն գիշերը, «the great Gervais» Մեծ-Ժէրվէն, ինչպէս կը կոչէին զինքը Անգլիացիք, չորս անգամ կանչուած էր, կեցցէներու աղաղակին տակ փըլչող սրահի մը առջև։ Ու իր դերին և գտած յաջողութեան հրճուանքէն բոլորովին յուզուած, իր սենեակը մտաւ, ուր՝ հանդարտօրէն ծխամորճ մը պիտի քաշէր։

Ժէրվէ երկու արարուածներուն միջև կէս ժամ ունէր իրեն համար։ Հանգիստի և ուզածը ընելու երկար միջարար մը։ Երեկոյթին է՛ն ընտիր պահն էր ան։ Դէմքին վրայ քիչ մը ճերմակ քսելու վրայ էր ան, երբ իր հագցնողը (habilleur) իմացուց.

— Պարոն Էօժէն Սորպիէ։

— Ինչպէ՞ս. Էօժէ՞նը, մտնէ՛ թող։

Հագցնողը անմիջապէս բացաւ դուռը, ճամբայ տալու համար յաղթանդամ, փառաւոր մարդու մը, վաթսունի մօտերը, կէս մը ձիւնոտած՝ գանգուր մազերով, ճեղքը՝ ճակտին մէջտեղէն բացուած, պեխերը դէպի վեր ոլորուած, կենցաղասէրի երկար քթիթ մը՝ ադուոր ու կայտառ դէմքի մը մէջտեղը ցցուած, նուրբ ճաշակով մը աչքառու բաճկոնակ մը ու à la hussarde տափատ մը հագած, որ կը մատնէին հենաւուրց commis voyageurը (շրջուն պաշտօնեայ)։

— Է՛, խօսէ՛ նայինք Էօժէն։ Հիմա՛կ ալ սենեակս մտնելու համար գալուստդ իմացնելու սկսար։ Արքայական խնամակա՞լ կըլլաս կոր Ժերուկս։

— Այսինքն թէ, չուզեցի քեզ անհանդիստ ընել։

— Զիս անհանդի՞ստ ընե՛ ։ Խենթեցեր ես դուն։ Այո՛, Ժերուկը. գրաւ կը դնեմ որ եկած ատենդ ծովը դպեր է քեզի։ Դէմքդ տեսնելո՛ւ ես անգամ մը։ Թշուառ սկան Էօժէն, պոչեց Ժէրվէ խընդալով։

— Այո՛ ... ինք ... ինքզինքս շատ աղէկ չեմ զգար։

— Նստէ՛ ուրեմն։ Է՛ տեսնենք, գործե՞ը ինչպէս կ՚երթան։ Նորէն, ծիրենափայտի տեղ միշտ փտտած ընկուզէնի կը ծախե՞ս. թշուառական Էօժէն։

— Բայց չէ. ատենէ մը ի վեր աղէկ չերթար ...։

— Ա՛, յաւալի է ատ ... դադարի եղանակն է, հաւանականաբար. բայց նորէն կը բացուին, Ժերուկս։

Էօժէն Սորպիէ դիմային ակամայ շարժում մը ըրաւ։

— Կարելի է ... ատկէ՛ց զատ ... փեսաս կայ, դիտե՛ս, Բէրրինը, որ գոհարավաճառ է, Սմբլօ փողոցը ... պիտի անանկացնեն զինքը։

— Ա՛, իմ խե՛ղճ Ժերուկս։ Ճշմարիտ դժբաղդութիւն մըն է ա՛ս։

Սորպիէ ոտքի վրայ կը մնար, սենեակին մէջտեղը, չփոթած, շուարած, պրկուած դիմագիծերով, գլխարկին եզերքները ոլոր ոլոր մատներուն մէջէն անցնելով, պզտիկ ադու մը պէս որ ինչ ըսելը չի գիտեր։

Ժէրվէ, գլուխը երկու ձեռքերուն մէջտեղ, խոր մտածումի մէջ ընկղմած կ՚երևէր։ Ցանկարծ ճակատը վեր առաւ, թոթոուեցաւ, յետոյ Սորպիէի ուսին զարնելով.

— Ինծի նայէ Ժերուկս, պէտք չէ՛ հոգ ընել։ Հիմա՛, դի՛ս լսէ, մտի՛կ ըրէ. շա՞տ պարզ է։ Փեսադ սնանկանալու վրայ է, կըսես,

բայց կրնա՛յ դարձեալ կարգի դնել գործը։ Է՛ ուրեմն. տե՛ս։ Պէտք չէ՛ մերժես զիս։ Դրամիս հաշիւը դուն կը բռնես դրամատան մէջ, որուն համար խօսած ես ինծի։ Մէկ ու կէս տարիէ ի վեր, եօթանասուն հազարի մը չափ մէկդի դրած եմ։ Հաշիւը գրեթէ ա՛ս է. այնպէս չէ՞։

Սօրպիէ գունատեցաւ։

— Այո՛, մինչեց մէկ չունչով մը։

— Լաւ ուրեմն։ Ա՛ռ անկէ երեսուն հազարը, ծերուկս։ Փրկէ՛ փեսիդ կացութիւնը։ Օրին մէկը կը դարձնես ինծի այդ դրամը։

Սօրպիէ՝ ժէրվէին կը նայէր տպուշի աչքերով ու բոլոր մարմինովը դողալ սկսաւ, իր ձեռքը սակայն առաջ չգնաց անկեղծ, արժանի ողջագուրում մը կարենալ տալու համար իր բարեկամին։

— Աղէ՛կ... աղէկ... չե՞ս հաւանիր... չե՞ս ընդունիր...

Հինաւուրց Commis voyageur ին ահագին մարմինը սկսաւ քաշուիլ, պզտիկնալ, գետինը անցնիլ։ Սրունքները կքեցան, ու ծունկերուն վրայ փլաւ, ապշահար ժէրվէին առջևը։

— Տընի՛ Տընի. ալ բա՞ն մը չունիս. Տընի... մեռցո՛ւր զիս, բանտարկե՛լ տուր։

— Ինչ ըսի՞ր։

— Ես, ե՞ս։ Անպիտա՛ն մըն եմ ես։ Բոլորը առած եմ. բոլորը կերած, բոլորը վատնած, մսխած, խաղի, հաճոյքի... կիներու... Ներէ՛, Տընի։

ժէրվէ դեղևեց այս հարուածին տակ։

— Աստուծո՛յ կայծակը. Բայց հա՛ցս էր ատ։ Ծերութեանս հա՛ցը՝ է որ կերեր ես դուն, Էօժէն։

— Ինքզինքս զարնել ուզեցի, Տընի։ Դեռ քիչ մը առաջ, նաւով ծով անցած ատենս, ծովը նետէի պիտի ինքզինքս... Բայց, միտքս ինկան, խեղճ կինս, աղջիկս... և յետոյ դո՛ւն, իմ ծերուկս, զի նորէ՛ն, չատ կը սիրեմ քեզ... Ուստի, եկայ քեզի խոստովանելու... Ներէ՛, ներէ՛, Տընի։

— Ո՛հ, Աստուած իմ. Աստուած իմ, Աստուա՛ծ իմ։

Ու հէգ հայր Բիէրրօ, երեսը՝ ճերմակով աղէկ մը չպարուած, բազուկները երկինք կը բարձրացնէր, խելացնոր, ինքզինքը կորսնցուցած, այս մարդուն առջև՝ որ գետին փլած, իր ոտքերուն տակ փռուած էր, ու կը հեծկլտար, դէմքը ալրունքներու մէջ ողողուած։

— Պարո՛ն ժէրվէ... պիտի սկսի՛նք։

— Վայրկեա՛ն մը. սպասեցէ՛ք վայրկեան մը։

Թատերավարին (regisseur) այս կոչը ինքզինքին թերած էր ժէրվէն։ Պէտք էր մեկնիլ սենեակէն, ու անմիջապէս։ Տեսնե՛նք. իր բարեկամն էր նա՛ Էօժէն Սօրպիէն։ Միասին յաճախած էին նախակրթարան, ու միասին՝ Բարիզի փողոցները չափած էին։ Իրենց

առաջին անառակութիւնները միասի՛ն բրած էին։ Ծեր դերասանը ոչ կին ունէր և ո՛չ զաւակ։ Միս մինակ էր աշխարհի վրայ, ու Էօժէնն էր իր բոլո՛ր ընտանիքը... Վերջապէս, եթէ իր եղբայրը, իր զաւակը կողոպտած ըլլար զինքը, չպիտի՞ ներեր միթէ անոնց... Ուրե՞մն.

— Էօժէ՛ն, Էօժէ՛ն. ծերուկս, ինծի տուր ձեռքդ. եկո՛ւր թեւերուս մէջ։ Էօժէն, իմ բարեկամս ես դուն. ա՛լ չխօսին ասոր վրայ։

Ու գետինէն վեր կը վերցնէր ահագին Սօրպիէն, աթոռի մը վրայ կը նստեցնէր, ու կը համբուրէր, տղեկի մը պէս՝ որուն լացը կտրել կուզուի։

Բայց Սօրպիէ, իր խոստովանութեանը ծանրութեանը տակ տապալուած, ընկճուած կը մնար, յուսահա՛տ. ու կը կրկնէր.

— Չէ՛, Ցընի, դուն չա՛տ բարի ես, արժանի չե՛մ ատոր։ Կործանեցի քեզ իմ ծերուկս։

Ու ահա, իր բարեկամին դառն վիշտին առջև, բարի ծերվէին սիրտը, իր կարգին, թուլցաւ, աչքերը արցունքներով լեցուեցան։ Ինչպէ՞ս մխիթարել այս խեղճ Էօժէնը։ Ի՞նչպէս։ Ի՞նչ ընելու էր։ Ցանկարծ, գաղափար մը ծագեցաւ մտքին մէջ։

— Լսէ՛ Էօժէն, ինծի մտիկ ըրէ։ Ճիշդ չէ՛, կործանած չե՛ս զիս։ Պէտք է խոստովանիմ քեզի։ Ահա՛։ Թեզնէ գաղտնի պահեցի ծերուկս։ Ամէն անգամ որ չէք մը կը ղրկէի քեզի, քա՛ պանքայիդ համար, միևնոյն գումարը ե՛ս ալ հոս, պանքա մը կը տեղաւորէի։ Կը տեսնե՞ս ուրեմն, որ դեռ ինծի բան մը կը մնայ։

— Իրաւ է ատ. մնչեց Սօրպիէ։

— Պարո՛ն ծերվէ՛. գոչեց թատերավարը։

— Կ՚երթամ կոր, կ՚երթամ կոր։ Ակէ՛ց զատ, Էօժէ՛ն գիտես որ հոս մխուած եմ։ Կը տեսնեմ ապագան՝ գեղեցիկ, խոստմնալից. կը տեսնեմ... կը տեսնեմ...

Բայց ի՞նչ է որ կը տեսնէ հայր Բիերրօն, աճապարանքով, իր հայելիին առջև, երեսը՝ նորէն նոր շպարելով, արցունքներու մէջ՝ որ դեռ կը մթագնեն իր աչքերը։ Ապագա՛ն. իր ապագա՛ն։ Երկվայրկեան մը թարթիչները իրար կը բաղխին, զի՛, այդ երկվայրկեանին մէջ իսկ, նշմարեց ան իր ապագան... Բարիզ դարձը երկա՛ր ատեն փնտռուած դեր մը. պզտիկ դերերու վերստանձնումը. ծեր դերասանի մը դժնեայ խաղը, որու ասպարէզը վերջացած է. երկար դադարներ. մեռցնելու ատենան յղնեցուցիչ դերեր. յետոյ հիւանդութի՛ւնը. ունեցած հին ու մին դիրքերուն մէկիկ մէկիկ ծախուիլը, ուտելու հացի մը համար. ու վերջապէս մահը, անկեղանոցին, կամ իր՝ հոգեվարքի անկողնոյն մէջ, ուր իր վերջին մտածումը սակայն, սա՝ Էօժէնին համար պիտի ըլլայ՝ իր պատանեկութեան ընկերոջը, որ յաւէտ կործանած է զինքը, որովհետի՛ւ, բարի հայր Բիէրրօն սո՛ւտ մը խօսած է։

Այո՛, կործանած է ան, ու աղէկ գիտէ նաև, որ իր ներկայումները Լոնտոնի մէջ կարճ ժամանակէ մը պիտի վերջանան։ Բայց ան իր դրամին վրայ չմտածեր այլևս, իր բարեկամին վրայ, իր դերի՛ն վրայ կը մտածէ։ Ու չտկուելով,

— Հիմա՛, ուրեմն, տեսարան երթալու է երրորդ արարուածին համար։ Իօժէ՛ն, սպասէ ինծի ծերուկս. միասին պիտի ընթրինք։

Ո՛չ, Այդ գիշերը, Կէյլթի թատրոնինեն բազմութիւնը չէր գիտեր ինչո՞ւ համար հայր Բիէրրօ, սովորականէն շատ աւելի յուզիչ, շատ աւելի ճշմարիտ, շա՛տ աւելի մեծ դերասան մը՝ էր։ Շարժումներու ի՛նչ անկեղծութեամբ, ու արտայայտութեան ի՛նչ ուժգնութեամբ մը ընդունուեցան իր մեղանչող որդին։ Որպիսի՛ գորովով մը՝ թևերուն մէջ առաւ զայն։ Որպիսի սէրով մը, ու թրթռացող ի՛նչ զգայականութեամբ դրոշմեց ան երթաս-բարովի համբոյրը. դէմքը արցունքներով՝ հեղեղուած, ճշմարիտ արցունքի խոչո՛ր կայլակներ, որ կը հոսէին իր աղո՛ւոր երեսն ի վար, որ ճառագայթուած էր գեղեցկութիւններու ամենէն մաքուրովը, ամենէն փառայեղովը, ամենէն չքեղովը ու ամենէն կսկծագինովը.— Ներումով։

Իր տէրը չէ՛ր, իր կեա՛նքն էր որ կը խաղար ան, այդ յիշատակելի իրիկունը։

Ժամ մը վերջը, Տընի Ժէրվէ, երեսին ներկերը լուացած, հագուած էր, ու անցորդնե՛րը, կը տեսնէին երկու տարիքոտ Ֆրանսացիներ որոնք ոտքով դէպի Strand կուղղուէին։ Ասոնցմէ մէկը, բարեկամական մէկ երկու ազուոր հարուածներ իջեցնելով միւսին ուսին, բարձրաձայն սապէս կ՛ըսէր.

— Այդչափ հոգ ընելու, ինքզինքդ տանջելու պէտք չունի՛ս Իօժէն։ Տե՛ս վազը՝ փառաւոր նախաճաշ մը ընելու պիտի երթանք Café Royalը։

Ու Անգլիացիները կը մտածէին,

— Ի՛նչ տարօրինակ մարդիկ են սա՛ Ֆրանսացիները։

Թարգ. Դ. Մ. ԹՈԴԱԹԼԵԱՆ

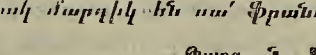

Գարեգին Դաւիթ, Նեվշեհիրլեան եւ Միքայելեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամեն անոնց որք հաճեցան ներկայ գտնուիլ Այրի Տիկին Գայեանէ Ս. Տավկաճեանի յուղարկաւորութեան հանդէսին և իրենց վշտակցութիւնները յայտնեցին այս տխուր առթիւ։

Միհշաթ Փաշա*

ԻՐ ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԻՐ ԳՈՐԾԸ

Գ. Լ. Ռ. Ա. Դ.

ՄԻՏՀԱԹ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՆԳԱՄ ՄԵԾ ԵՊԱՐՔՈՍ

Ուրիշ վէճ մը ծագեցաւ Զիյա պէյի մասին։ Այս անձը որ Թուրքիոյ ամենէն երևելի գրագէտ-բանաստեղծներէն մէկն էր, Սուլթան Մուրատի մասնաւոր քարտուղարը եղած էր և իր պաշտօնին վրայ պահուած էր արդի Սուլթանին հրամանով՝ համաձայն այն պայմանադրութեանց որ Մուսլու Օղլուի մէջ կնքուած էին Միտհաթի և Համիտ Իշխանին միջև։ Բայց Զիա պէյ կասկածելի դարձաւ իրը ներշնչողը Իսթիքպաղ լրագրին մէջ երևցող ինչ ինչ յօդուածներուն որոնց մէջ տարակոյս յայտնուած էր Սուլթանին անկեղծութեան վրայ՝ ի մասին Սահմանադրութեան։ Այս յօդուածներէն ստստիկ վիրաւորուեցաւ Պալատը, և Սուլթանը որոշեց դասի քաշել լրագիրը և Զիա պէյը հեռացնել մայրաքաղաքէն, ինչպէս կ'տեսնուի հետևեալ նամակին մէջ։

Առ Մեծ Եպարքոս Միտհաթ փաշա

Բարձրապատիւ Տէր

Երէկ իրիկուն Ձեր Բարձրապատուութեան հաղորդուեցաւ այն կայսերական իրատէն որով Զիա պէյ Պէրլինի դեսպանութեան պաշտօնին կ'կոչուի։ Ն. Վեհափառութիւնը ուզեց ինձմէ հասկնալ թէ կարևոր եղած ձևակերպութիւնները կատարա՞ծ էիք, և իմ բացասական պատասխանիս վրայ Ն. Վեհափառութի նը հրամայեց ինծի կրկին քննել նոյն խնդիրը և անոր վրայ աւելցնել ինչ ինչ մտերմական դիտողութիւններ։ Զիա պէյ շատ փառասէր է և եթէ իր փառասիրութիւնը արդարացնող ընթացք մը բռնած ըլլար, կրնայինք զինք գործածել հոս. բայց այս մարդը փոփոխամիտ նկարագիր մը ունի, որոշ և հաստատուն սկզբունքներէ զուրկ է, և երբ իր փափաքները որ և է կողմէ ընդդիմութեան հանդիպին, չի վարանիր մեքենայութեանց դիմելու. ուստի լաւ է հեռացնել զինքը Կ. Պոլսէն. մնաց որ անոր նման մարդոց հեռացումը կրնայ մեծապէս դիւրացնել Բարձր. Մեծ Եպարքոսին աշխատութիւնը,

---

* Տես Թիւ 49, էջ 1199։

ազատելով զինքը անոնց պատճառած գլխացաւերէն։

Զիա պէյ միջակ արժանիքի տէր անձ մըն է, բայց ժողովուրդը բնականօրէն կ'հակի դէպի գրամարտիկները և ականջ կ'կախէ անոնց քննադատութիւններուն. ասոր համար է որ իր ծրագիրները և իր հրատարակութիւնները կարևորութիւն կ'ստանան։ Զիա պէյը Պէրլին ղրկելու առթիւ կառավարութիւնը Դերմանիոյ կայսեր արքունիքին մօտ պարտի բռնել ճիշտ այն ընթացքը, ինչ ընթացք որ կ'բռնուի այս պահուս Փարիզի, Լոնտրայի և Վիէննայի մէջ և պէտք է չանայ շահիլ Պիսմարք իշխանին համակրութիւնը. եթէ այս պաշտօնին մէջ յաջողակութիւն և դիւանագիտական ընդունակութիւններ ցոյց տայ, կարելի է պաշտօնի բարձրացում մը շնորհել իրեն։ Իր ընտրութեան դէմ արգելք չպիտի յարուցուի Պէրլինի արքունիքին կողմէն և Նորին Վեհափառութիւնը կը հրամայէ որ այս անուանումը կարելի եղածին չափ շուտով իր հաւանութեան ենթարկուի։ Աւելորդ է ըսել թէ կայսերական հրամանով է որ ծանրացայ այս մանրամասնութիւններուն վրայ և կրկնեցի ինչ որ արդէն ըսած էի ձեզ։ Այս խնդիրը կատարեալ կերպով պարզելու համար, կ'խնդրեմ Ձեր Բարձրապատուութենէն որ հաճիք կրկին խօսիլ այդ մասին՝ վաղը Ն. Վեհափառութենէ Ձեզ շնորհուելիք ունկնդրութեան պահուն։

Պատիւ ունիմ ըլլալու...

[Ստորագր.] ՍԱԻՏ

12 Զիլհիճէ 1293 (Հէճիր) [28 Դեկտմ. 1876)

Վերոյիշեալ հրամանին գործադրութենէն առաջ, Կ. Պոլսոյ ժողովուրդը՝ որ չարամիտներու կողմէ ներկայացուած էր իբր անտարբեր Սահմանադրութեան և բարենորոգումներուն, Զիա պէյը, Օսմանեան ազատագրութեան այս ախոյեանը աքսորելու լուրը առնելով, որոշեց արգիլել անոր մեկնումը՝ երեսփոխանական ընտրելի ներկայացնելով զանի։ Այս լուրը սարսափի մէջ ձգեց Պալատը որուն համար ահագին հարուած մը պիտի ըլլար Զիա պէյին ներկայութիւնը Խորհրդարանին մէջ։ Հետևեալ նամակը յաստակօրէն վեր կ'հանէ խմբակին երկիւղները։

Առ Մեծ Եպարքոս Միտհաթ փաշա

Բարձրապատիւ Տէր

Նորին Վեհափառութիւնը Իսթիֆալ լրագրին մէջ կարդացած է թէ Կ. Պոլսոյ ժողովուրդը կ'պատրաստուի եղեր երեսփոխան ընտրել Զիա պէյը, և թէ քանի մը հազար ստորագրութիւն կրող խնդրագիր մը պիտի մատուցուի Պալատին՝ Զիյա պէյը Պոլսոյ մէջ վար դնելու համար։ Ն. Վեհափառութիւնը հետևեալ հրամանը տուաւ. «Զիա պէյին ընտրելիութիւնը անընդունելի է, որովհետև

ստոյգ եղելութիւններով ամբաստանուած է իբր ըմբոստ իր վեհապետին դէմ, և Սահմանադրութիւնը կ'արգիլէ պատիւը վտանգուած մարդոց մուտքը Խորհրդարանին մէջ (*)։

«Դիտելի է որ այս անձը կ'աշխատի ժողովրդականութիւն շահիլ ամէն տեսակ միջոցներով և մասնաւորապէս լրագիրներու միջոցաւ։ Որչափ որ կառավարութիւնը պատճառներ չունէր բարեացակամ գտնուելու իր մասին, սակայն գոհացում տալու համար մեր Մեծ Եպարքոսին, Սուրիոյ Կուսակալ անուանեցինք զայն՝ Վէզիրի աստիճանով։ Բայց Զիա փաշա փոխանակ երախտագիտութիւն յայտնելու մեզ, կ'ջանայ օգտուիլ իր նոր տիտղոսին ընծայած ազդեցութենէն և Իսթիմպալի մէջ գրել կուտայ թէ ինք եղած է մէկը հիմնադիրներէն այն Սահմանադրութեան որ մեր փափաքին համեմատ հրատարակուեցաւ մի քանի հայրենասէրներու աշխատակցութեամբ։ Հետևաբար Նորին Բարձրապատուութեան կ'թողունք յարմար գատած եղանակով վարուիլ Զիա փաշայի դէմ»։ Ահա այս է Ն. Վեհափառութեան յայտարարութիւնը։ Մեղադրելի կ'գտնէ նաև Իսթիմպալի լեզուն որ՝ առանց ո և է շարժառիթի՝ հրատարակած է Մուսթաֆա Ֆազիլ փաշայի հռչակաւոր նամակը և ձեր ուշադրութիւնը կ'հրաւիրէ այս թերթին վրայ որ՝ հակառակ դադարման դատապարտուած ըլլալուն՝ արտօնութիւն ստացած է վերստին հրատարակման։ Ն. Վեհափառութիւնը կ'խորհի թէ շատ մը պատճառներով անհրաժեշտ է միջոց մը գտնել՝ վերջ տալու համար մամուլի այսօրինակ գայթակղութեանց։

Պատիւ ունիմ ըլլալու . . . (Ստորագր.) ՍԱԻՏ

24 Զիլհիճճէ 1293 (Հէճիր) (19 Յունվար 1877)

Այս նամակին վերջին հատուածը յայտնի կերպով ցոյց կուտայ թէ Սուլթանը Զիա պէյը վտարելով՝ միտքը դրած էր՝ ուրիշները բաջալերելու համար՝ խիստ միջոցներ ձեռք առնել մամուլի դէմ։ Անիկա չի վարանեցաւ այս ծանրակշիռ գործին մէջ։ Իսթիմպալ թերթը խափանեց և երեք չորս օրուան մէջ տրակոնեան օրէնք մը պատրաստուեցաւ մամուլի դէմ, թէև Սահմանադրութեան 12րդ յօդուածին արամադրութեան համեմատ՝ այս տեսակ օրէնքի մը հաստատումը Խորհրդարանի ձեռնհասութեան կ'պատկանէր։

Հետևեալ նամակները ինքնին կ'խօսին.

Բարձրապատիւ Տէր.

Նորին Վեհափառութիւնը զիտել տալէ յետոյ ինծի թէ Վագրթ թերթին մէջ հրատարակուած «Իսլամին ապագան» խորագրով յօդ-

[*] Այս միևնոյն Զիա պէյը՝ որ երեսփոխանութեան անարժան կ'նկատուի, կըրնար սակայն իր Վեհապետը ներկայացնել Գերլինի մէջ իբր դեսպան, կամ իբր Վալի Սուրիոյ մէջ։

ուածին պարունակութիւնը և մանաւանդ ստորագծուած բառերը հանրային կարծիքը գրգռելու հանգամանքը ունին, և երէկ իրիկուն մամլոյ մասին ձեզ հետ ունեցած խորհրդակցութեան վրայ հիմնուելով՝ կ'հրամայէ Ձեր Բարձրապատուութեան տեղեկութիւններ տալ իրեն այն միջոցներու մասին զոր մտադիր էք ձեռք առնել այս թերթին տնօրէնին դէմ որուն յօդուածները գէշ տպաւորութիւն մը ընելու բնոյթը ունին. Ն. Վեհափառութիւնը կուզէ նաև որ Մամլոյ դիւանին արդի տեսուչը, որ իր պաշտօնին մէջ անփոյթ է, ուրիշ պաշտօնի կոչէք և անոր տեղ յարմարագոյն անձ մը առաջարկէք իրեն։

Որովհետև մամուլը Սահմանադրութեան ազատութիւններէն օգտուելով՝ չդադրիր ամէն տեսակ գրութիւններ հրատարակելէ, Ն. Վեհափառութիւնը կ'հրամայէ որ՝ լրագիրներու յանդգնութեան վերջ մը դնելու համար՝ Ձեր Բարձրապատուութեան կողմէ պաշտօն յանձնուի որու որ անկ է՝ երեք կամ չորս օրուան պայմանաժամի մէջ՝ ամբողջացնելու մամլոյ վրայ դրուած օրէնքը որ յիշուած է Սահմանադրութեան մէջ։

Պատիւ ունիմ ըլլալու... (Ստորագրութիւն) ՍՈՒՏ

15 Զիլհիճճէ 1293 (Հէճիր) (31 Դեկտ. 1876)

Առ Մեծ Եպարքոս Միտհաթ փաշա

Բարձրապատիւ Տէր

Վագրթ լրագրի մասին երէկ իրիկուն Ձեր Բարձրապատուութեան կողմէ զրկուած ծանուցագիրը ներկայացուցի։

Ձեր Բարձրապատուութեան դիտողութիւնները սկզբամբ ընդունուեցան։ Բայց ո'րչափ ալ խնդրոյ առարկայ եղող յօդուածը խսկապէս զուրկ ըլլայ գրգռիչ հանգամանքէ, առանց ընդունելի պատճառի մը եղած այն յայտարարութիւնը թէ՝ Շէյխ-իւլ-Իսլամի մը Վճռագիրը բաւական է դահընկէց ընելու Սուլթան մը, միամիտներուն զայրոյթը գրգռելու բնոյթը ունի։ Միւս կողմէ այդ միևնոյն յօդուածը գրեթէ ոչինչի կ'վերածէ այն պայմանները և այն օրինական պատճառները որոնք Վճռագրին հրատարակումը կ'որոշեն, և այնպէս կարծել կուտան ժողովուրդին թէ Վճռագիր արձակելու պաշտօն ունեցող անձը կրնայ իր ուզածին պէս գործադրել իր իշխանութիւնը։ Եթէ այսօրինակ խօսքեր թոյլատրուին, մամուլը չը պիտի վարանի զեղծանիլ իր վայելած ազատութենէն։ Հաւանական է նոյնպէս որ երկրին զանազան լեզուներով գրուած թերթերը հրատարակեն Միսմէրի յիշատակագիրը. բայց եթէ թուրքերէն չը հրատարակուի, բարեբաղդաբար չպիտի կրնայ որ և է ազդեցութիւն ունենալ Իսլամ ժողովուրդին վրայ։ Ն. Վեհափառութիւնը կը հրամայէ որ Վագրթ լրագրին և անոր տնօրէնին դէմ հանուած կայսերական Իրատէն գործադրութեան դրուի՝ ուրիշներուն իբր օրի-

նակ ծառայելու համար. մամլոյ վրայ դրուած արդի օրէնքները կ՚արտօնեն այս որոշումը։ Իսթիխպաղ անցեալ երեքշաբթի օր գրեց թէ Նախորդ Սուլթանին կողմէ ընդունուած Սահմանադրութեան հռչակման յապաղումը պատճառ եղաւ եղերական դէպքերու. այն յօդուածը պարունակող թիւը ղրկուեցաւ Ձեր Բարձրապատուութեան սրպէզի համոզուիք թէ որչափ իրաւացի են Ն. Վեհափառութեան դիտողութիւնները և թէ իր հաստատ կամքը այն է որ ապագային թոյլ չտրուի լրագիրներուն՝ տգիտութեամբ կամ կանխակալ կարծիքով՝ հետևիլ այնպիսի ընթացքի մը որ հակառակ է Ն. Վեհափառութեան տեսութիւններուն և դիտաւորութեանց։

Պատիւ ունիմ ըլլալու . . . .

(Ստորագրութիւն) ՍԱԻՏ

18 Զիլհիճէ 1293 (Հէճիր) (2 Յունվար 1877)

Կ. ՆԱՒԱՍԱՐԴ ԱԼԻ ՀԱՅՏԱՐ ՄԻՏՀԱՔ ՊԷՅ

[Շարունակելի]

ՀԱՅ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ-ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ*

[PARTI CONSTITUTIONNEL-DÉMOCRATE ARMÉNIEN]

ԾՐԱԳԻՐ ՀԱՅ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ-ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ

ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆ

1) Դատաստանական իշխանութիւնը անկախ է վարչական իշխանութենէն։

2) Դատաստանական դրութեան հիմնական բարեկարգում, մասնաւորապէս՝

Ա) Նոր դատաւորները կ՚ընտրուին վկայեալ իրաւագէտներէ։

Բ) Իրաւագիտութեան վկայական ունեցող դատաւորներու պաշտօնը մշտնջենաւոր է (օրէնքի սահմանին մէջ)։

Գ) Հաստատում հաշտարար, մանրադատ (Sommaire), բէֆէրէ և ժիւրիի դատարաններու։ Վերջինը՝ հասարակ ոճիրներու, քաղաքական ու մամուլի դատերու յատուկ։

Դ) Կարօտ դատարարներու (Justiciable)՝ դատաստանական օգնութիւն (Assistance Judiciaire)։

Ե) Անուանում տեղական լեզուներու ծանօթ կառավարական թարգմաններու՝ դատարաններու մօտ։

(*) Տես Թիւ 49, էջ 1203։

Զ) Դատական յայտարարութիւնները տեղական գլխաւոր վեղուներով եւ։

3) Օրէնքներու կատարելագործում, մանաւորապէս՝

Ա) Ընջում՝ քաղաքային իրաւունքներէ զրկումի, տանջանքի, ինչքերու գրաւումի, և օտար երկիր արտաքսումի (օսմանեան քաղաքացիներու)։

Բ) Արգիլում մուրացկանութեան և դատարկաշրջութեան։

Գ) Օրինագրում՝ կոտակի, ժառանգութեան և վագֆի։

Դ) Ձերբակալութիւն՝ օրինական պատճառի համար միայն, առանց ընդհանուր դատախազի հրամանագրի՝ 24 ժամէն աւելի չի տեւելու պայմանով։

Ե) Բանտային բարենորոգում՝ խցկային (cellulair) դրութեան և բանտարկեալներու աշխատութեան կազմաւորումով։

Զ) Հատուցում վնասներու (Dommages—intérêts)՝ անխոհեմաբար կամ գիտակցօրէն և ուղղակի կամ անուղղակի տեղի ունեցած, ըլլա՛յ անհատին կամ անհատականութեան, ըլլա՛յ կառավարութեան կողմէ։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ

1) Ուսուցումը ազատ է, ամէն Օսմանցի իր ծախքով կրնայ վարժարաններ բանալ։

2) Նախնական կրթութիւնը ձրի և պարտաւորիչ։

3) Իւրաքանչիւր ազգութիւն իրաւունք ունի վարելու իր նախնական վարժարանները՝ Պետութեան կրթական պիւտճէէն ստանալով իր համեմատական ծախսարժէքը։

4) Պետութեան լեզուն (թուրքերէն) պարտաւորիչ է ծխական նախակրթարաններու մէջ՝ տարրական դասընթացքէն վերջ։

5) Ծխական վարժարան չի գտնուած տեղեր՝ պետական նախակրթարաններու մէջ, թուրքերէնէն զատ, տեղական գլխաւորագոյն լեզուներու եւս ուսանդում։

6) Կրթական բրօկրամի միաձեւութիւն եւ կառավարական վերին հսկողութիւն՝ պետական և ծխական նախակրթարաններու և երկրորդական վարժարաններուն մէջ։

7) Կառավարական բրօկրամէն դուրս կը մնայ՝ իւրաքանչիւր ազգութեան յատուկ մայրենի լեզուի, կրօնագիտութեան, ազգային պատմութեան և գրականութեան ազատ ուսուցումը և ծաղկումը։

8) Պետութիւնը կը ստանձնէ բարձրագոյն և մասնագիտական կրթութիւնը։ Պետական այդ կարգի հաստատութիւնները բաց են անխտիր ամէն անհատի համար։

ՋԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

1) Ամէն օսմանեան քաղաքացի ենթակայ է զինուորագրութեան։

2) Զինուորական ծառայութիւնը երկու տարի։

3) Խաղաղութեան ժամանակ զօրքերը նախընտրապէս իրենց բնակավայրին մօտ ծառայեցնել։

4) Բարձրագոյն զօրքերու կենցաղի պայմաններուն։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԿԱՋՄ

1) Վարչային, ընտրական, կրթական և տնտեսական պահանջներու համաձայն՝ նահանգային նորագոյն բաժանում և սահմանագծում, համայնքներու մէջ համացեղ տարրերու միաձոյլ խմբակցութիւնը հիմ առնելով։

2) Վարչային ապակեդրոնացումի հիման վրայ՝ նահանգային իրաւասութեանց ընդարձակում։ Իւրաքանչիւր նահանգ, ինչպէս և համայնք, ինք կը վարէ տեղական գործերը։

3) Նահանգներու ընդհանուր ժողովները, ինչպէս նաև տեղային միւս ժողովները, կ՚ընտրուին ժողովուրդին կողմէ. իրենց նիստերը հրապարակային են և անդամները կրնան չափաւոր վարձ։

4) Նահանգներու հասոյթներու կանխորոշ մէկ մասը՝ նահանգային ընդհանուր ժողովներէն հաստատուած և հրապարակուած պիւտճէին համաձայն՝ պիտի յատկացուի զուտ տեղական պէտքերու։

5) Պաշտօնական յայտարարութիւնները՝ պետական լեզուին հետ միանգամայն՝ տեղական գլխաւոր լեզուներով։

6) Ոստիկաններու և հարկահաւաքներու ընտրութիւնը կը կատարուի տեղական զանազան ազգութիւններու ծոցէն՝ ատոնց իրաքանչիւրին թիւին համեմատութեամբ։

[Մնացեալը յաջորդիւ]

ԼՐԱՓԱՂ

ՕՍՄ. ԽՈՐՇՐ. ԲԱՑՈՒՄԸ

ԱՄԵՆԱՄԵԾ անհամբերութեամբ ըսպասուած Օսմ. Խորհրդարանի բացումը տեղի ունեցաւ անցեալ Հինգշաբթի օր ամսոյն 4 ին, Վեհ. Կայսրը անձամբ բացած է Խորհրդարանը գահաճառով մը։ Այդ օրն ինչպէս Մայրաքաղաքի նոյնպէս և Իզմիրի մէջ ընդհ. ուրախութեան և տօնի օր մ՚եղաւ, ամբողջ քաղաքը դրօշակազարդուած էր և բոլոր վարժարաններն ու խանութները գոց մնացին ի նշան տօնի։

ՕՍՄ. Խորհրդարանի Իզմիրի Հայ երեսփոխան Ստեփան էֆ. Սպարթալի մեկնեցաւ քաղաքէս անցեալ երեքշաբթի օր, Արձագանգի մէջ մանրամասնօրէն նկարագրուած էր Քրէմէրի մէջ տեղի ունեցող հանդիսութիւնները և խօսուած բանախօսութիւնները ի պատիւ Սպարթալեան էֆէնտիի։ Քրէմէրէ մեկնելէ յետոյ Համիտիյէի մասնաւոր շոգենաւով մը առաջնորդուեցաւ Ստեփան էֆ. Մէսաժբրի շոգենաւին վրայ, ուր զինք կ՚սպասէին ընտրեալ խումբ մը երիտասարդներ ու բարեկամներ։ Բաժակներ պարպուած են ի պատիւ Հայ երեսփոխանին և Տիար Ղ. Վարպետեան ի դիմաց Իզմիրի Հայ երիտասարդութեան գեղեցիկ ու հմտալից բանախօսութիւն մ՚ըրած է, որ ընդունած է ջերմագին ծափերով և որու ի պատասխան Ստեփան էֆ. Սպարթալի յուզուած շեշտերով քանի մը խօսքեր ըսած է անմունօրէն շնորհակալութիւն յայտնելով Իզմիրի Հայութենէն, իր բարեկամներէն և Հայ երիտասարդութենէն։

ՏԻԱՐ ՀԻՐԱՄ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ
ՕՐԻՈՐԴ ՎԱՍԻԼՈՒՀԻ Վ. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱՑԵԱԼՔ

Իզմիր, 30 Նոյեմ. 1907

Կը խնդրուի ներկայս ընդունիլ իբրեւ հարսանեկան զեկուցագիր:

ՏԻԱՐ ԳԷՈՐԳ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ
ՕՐԻՈՐԴ ՖՕՐԹԻՒՆԷ Խ. ՆՈՐԻԿԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱՑԵԱԼՔ

Իզմիր, 30 Նոյեմ. 1908

Կը խնդրուի ներկայս ընդունիլ իբրեւ հարսանեկան զեկուցագիր:

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՆԶՍԹԷՐԻ մեր Թղթակից Տիար Լ. Լազարովիչ ղրկած է մեզի «Հայ Ցառաջդիմական Միութեան» սարքած առաջին նուագահանդէսին ծրագիրն, որ տեղի ունեցած է Դեկտ. 9 ին։ Ինչպէս կ'տեսնենք այդ ծրագրին մէջ Հայաբ լեսասէր օրիորդներ և պարոններ այդ հանդէսին մէջ մեծ ընդունելութիւն գտած են, ինչպէս Օրիորք Է. Ժամկոչեան, Գ. Նշանեան դաշնակով ու երգով, Տիարք Մ. Գաբրճեան դաշնակով, Է. Բաբազեան երգով, Ա. Գերկամալեան մենախօսութեամբ և Կիւլպէնկեան բանախօսութեամբ, այդ նուագահանդէսին մասնակցած են նաև Անկլիացի օրիորդներ և տիկիններ։ Հ. Ց. Մ. այս առաջին հանդէսին գտած մեծ ընդունելութիւնն ու յաջողութիւնը խոստմնալից է և տարակոյս չունինք թէ ասորմէ վերջ սարքուելիքներն ալ աւելի յաջողութեամբ պիտի պսակուին։ Երկրորդ մ'ալ ընել որոշուած է նոր տարիին։

ՆՈՐ ԶԱՒԵՇՏԱԹԵՐԹ

ԱՆՑԵԱԼ Կիրակիէն հրատարակուիլ սկսաւ Թադիկեան տպարանէ «Միմոս», անուն շաբաթական զաւեշտաթերթ մը յաջողութիւն և յարատեւութիւն կ'մաղթենք։

ՊԱՇՏՕՆ ՊԱՏԱՐԱԳ

ԱՆՑԵԱԼ Կիրակի օր տեղի ունեցաւ Ս. Ստեփանոս եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան արարողութիւն մը, ի հանգիստ հոգւոյ վաղամեռիկ Տիկին Դարուհի Մաք Էտկարի. ծնեալ Հալէպլեան, որ նախորդ ամսոյ մէջ կնքեց իր մահկանացուն Մանչեսթէրի մէջ։ Պատարագի արարողութենէն ետք կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօնը։

ՅՈԲԵԼԵԱՆ

ԹԻՖԼԻՍ հրատարակող **Ազբիւր** մանկական ամսագրի 25 ամեայ Յոբելեանն որոշուած ըլլալով կ'տարել ամսոյս 23ին հետեւեալը ղրկած է մեզ ի հրատարակութիւն.— «Ազբիւր» 25 ամեակի յոբելեանական յանձնաժողովը իր՝ ամսիս 11ի նիստում որոշեց յոբելեանը կատարել ս. ա. Դեկտմ. 23ին Թիֆլիսի աբքունական Թատրոնում։ Յոբելեանական հանդէսի ծրագիրը կը յայտարարուի իր ժամանակին։ Յոբելեանին որ և է եղանակով մասնակցել ցանկացող անձինք բարեհաճուն են վաղօրօք դիմել յանձնաժողովիս նախագահին՝ Առաջին մանաւոր հիւանդանոց։ Յանձնաժողովի նախագահ՝ Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան։ Քարտուղարներ՝ Նար-Դոս, Բժ. Ա. Շխեան։
Հասցէ՝ Docteur Navassardian. Tiflis

ՄԱՀԱԳՈՅԺ

ՄԵՐ խորին վշտակցութիւնները կ'ներկայեն Նէվշէհիրլեան, Միքայէլեան, Գ. Դաւիթ, Գայսէրլեան, Իզմիրլեան ընտանեաց որոնք դժբաղդութիւնն ունեցան կորսնցնելու Այրի Տիկին Գայիանէ Ս. Տամկոճեանն ներկայ ամսոյս 5 ին։

ՆՈՑՆԳԷՍ մեր վշտակցութիւնները Բարսեղեան ընտանեաց՝ որոնք կրեցին դառն կորուստ մը յանձին Տիար Արմենակ Բարսեղեանի՝ իրենց որդւոյն և եղբօր ամսոյս 6 ին Շաբաթ օր։

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

ՔԱՂԱՔՔՍ հասաւ Գահիրէէ Մեծ. Սարգիս էֆ Թագւորեան։

Խմբագիր-Տնօրէն Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ ՈՐԴԻ ✱ Տպագրութիւն Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ ՈՐԴԻ

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ

Եթէ դուք կամ ձերիններ զոյն չունիք, ցաւ էք, ախորժակնիդ եւ քուներ նիդ փախած է, պաճառն այն է թէ արիւն չունիք, զօրաւոր եւ մաքուր արիւն:

ԷՄԻԻԼՍԻՕՆ

ՍՔՕԹԸ

ԱԽՈՐԺԱՀԱՄ, ԴԻՒՐԱՄԱՐՍ

Միեs պահանջեցէք այս դեղը սոյն «Ձկնորսը» մարքայով որ Էմիւլսիօն Սքօթին յաւուկ է:

որ պատրաստուած է մօրիւ ձկան իւղով եւ կիրի ու սօսայի հիբօֆօսֆիթով, ա ռաւօրէն ձեզի պիտի տայ արիւն, առողջութիւն եւ ամէն ինչ որ առ ջութեանն կախում ունի, որովհեւ Էմիւլսիօն Սքօթը ամբարհիս ամէնէ զուտ, ամէնէն սննդարար եւ ամէնէն կազդուրիչ դեղ-սնունդն է:

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ ԲՈԼՈՐ ԴԵՂԱՐԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԴԵՂԻ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐԸ

Ռ. ՈՐԲԵՐԵԱՆ

ՃԻՊՈՒԴԻ

Իր բարեկամներուն պատիւ ունի ծանուցանել թէ 1 Յունվ. 1908էն սկսելով հիմնած է առեւտրական տուն մը, որ յանձնակատարութեամբ, ներածումով և արտածումով պիտի զբաղի։

Մասնաւորապէս ուշադրութիւն կը հրաւիրէ Մօքայի և Հարարի ազնուագոյն սուրճերու վրայ, որոնցմէ պատրաստ է 3 և 5 քիլոնոց պարկերով հայթայթել աժան գի ներով։

Հասցէն

R. VORPERIAN—DJIBOUTI

(Côte Française des Somalis)

ԳՐԱԿԱՆ ՎԱՅԵԼՔ

ՄԻԱՄԻՏԻ ՍԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ՉԻՑԹԷ-ՍԱՐԱՑԻ

Խիստ հետաքրքրաշարժ ու զուտ գրական այդ սիրավէպը որ ժասանակին այնքան ընդունելութիւն գտաւ ու գնահատուեցաւ ընթերցողներուսահմանափակ շրջանակի մը մէջ, այս անգամ գիրքի ձևով հրապարակ ելած է, աւելի դիւրամատչելի ու ժողովրդական ըլլալու համար։ Ընտիր տպագրութիւն։ Գեղարուեստական կողք։ Էջ 280 գին 7 գրշ.։

Կեգրոնատեղի Օննիկ և Ընկ. Գօլիս Շիրին խան Թ. 7։ Կը գտնուի ամեն գրավաճառի քով և «Ա. Մամուլ»ի Գրատունը։

ՕՄԷԿԱ

ՏԻԵԶԵՐԱՀՌՉԱԿ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ

ԵՎՐՈՊԻՈՅ ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՐԷԷՈՐԸ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1848ԻՆ

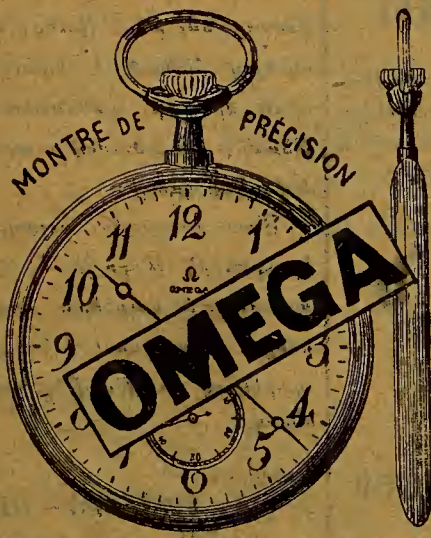

ՕՄԷԿԱ ՈՍԿԻ, ԱՐԾԱԹ, ՆԻՔԵԼ ԳՈՂՊԱՏ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐ

ՕՄԷԿԱ *Մեծագոյն մրցանակ 1900ի Բարիզի ցուցահանդէսէն։*

ՕՄԷԿԱ. — *Այս ժամացոյցերու յատկութիւններն են՝*

Ճշդապահութիւն, տոկունութիւն և նորոգութեան դիւրին միջոցներ։

ՕՄԷԿԱ *Դիւրամատչելի գիներով ծախուած ժամացոյցերու ամենէն սքանչելիներն են։*

ՕՄԷԳԱ *Ամեն ժարգու գրպանին մէջ գտնուելիք միակ ժամացոյցն է այս։* **ՕՄԷԿԱ**

Անմրցելի, անբաղդատելի միակ ժամացոյցներն են ասոնք։

Դիմել առ միակ ներկայացուցիչն՝

ԱՐՄԵՆԱԿ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

Զուխա · Պէզէստէն Թիւ 2 — Իզմիր

Լրիւելոյն վանդուպարան մէջ կը գտնուին նաև մեծ մթերք մը ուրիշ ամէն տեսակ ժամացոյցներու արանց եւ կիներու համար՝ շղթաներ, գոնդարեղէններ, ինչպէս նաև ժամագործներու եւ ոսկերիչներու յատուկ ամէն տեսակ գործիքներ։

Ցանցնպարարութիւնք մեծ բով եւ պատուաւոր կերպով կը կատարուին։

ՆՈՐԹՋԷՐՊ

(NORTHERN)

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Իզմիրի Գործակալութիւն հաստատուած 1864էն ի վեր

Դրամագլուխ Ընկերութեան	*Լ. Ս.*	3,000,000
Տարեկան հասոյթ	» »	1,600,000
Պահեստի գումար	» »	6,673,000

Ընկերութիւնս նպաստաւոր պայմաններով կապահովագրէ անշարժ կալուածներ, գործարաններ, ամեն տեսակ ապրանքներ եւն. եւն.։

Տեղեկութեանց համար դիմել առ

ՃԷՅՄՍԻՇԱԹԳԷՆՍՕՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼ ԻԶՄԻՐԻ ԵՒ ՓՈՔՐ ԱՍԻՈՅ

Ֆրանկաց թաղ, Բասամ Սթուրցուճկեր

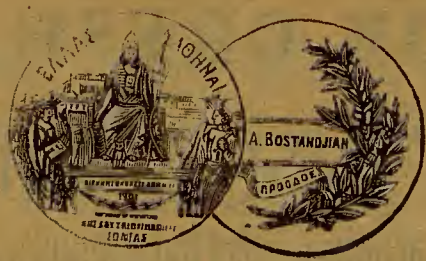

Médaille d'Or de l'Exposition d'Athènes 1903

ՀՈՎԱՆՈՑՆԵՐ ԱՄՌԱՆ ԱՐԹԻՒ ԷՔԼԷՐ

ցոյցդ բած է կանանաց համար, գոյնզգոյն, դիմացկուն ու ճաշակաւոր հովանոցներու հիանալի զանազանութիւն մը, հովանոցներ՝ որոնց շքեղութիւնը ու կատարելութիւնը ԿԸ ԳԵՐԱԶԱՆՑԵՆ նոյն իսկ ԵՒՐՈՊԻՈՅ ՄԷՋ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ։

☞ ԵԿԷՔ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ՏԵՍՆԵԼՈՒ

ու վստահ եղիք թէ նոյն իսկ ձեր ամենէն դժուարահաճները պիտի գոհանան ամէն տեսակէտներով, — Նրբութիւն, Նորութիւն, Ամնութիւն,

ԷՔԼԷՐի

մօտ պիտի գտնէք նոյնպէս, Հովահարներ որոնք դեռ վերջերս ստացած է, Պայուսակներ, Հեռադիտակներ, Ջեռքի կողովներ, Գաւազաններ, զարդարանքի առարկաներ ևն. ևն.

Գաւառի գնողներուն հաւար ☞ "ԷՔԼԷՐ"ին հասցէն՝

ՅԱԿՈԲ ՊՈՍԹԱՆՃԵԱՆ

Շիշէճիլէր փողոց — ԻԶՄԻՐ

THE GRESHAM

"ԿՐԷՇԱՄ,

ԿԵԱՆՔԻ ԱՆԿԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ԼՈՆՏՈՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1848ԻՆ

Գոյլ Ընկերութեան	Ա. Ո.	9014,532
Տարեկան հասոյթ	» »	1,438,659
Վճարուած գումարներ	» »	20,474,666

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ **ԼՈՆՏՈՆ**

Ընկերութեան Ապահովագրական ընդհանուր կանոնններու մէջ մանաւանդ 24 րդ. յօդուածը խիստ ուշադրաւ ըլլալով կ'ներկայենք, որով «Ընկերութիւնը կ'ընդունի Օսմանեան դատարաններու վճիռներն ո՛ և է տարբերութեանց առջև։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալներուն

ՇԱՐԼ ՈՒԻԹՕԼ եւ Ընկ.

C. WHITTAL & C°

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

BRANCHE MARITIME

ETABLE A LONDRES EN 1720

Ծովային Ապահովագրական Ընկերութիւն
խիստ նպաստաւոր պայմաններով։

Մասնաւոր պայմանագրութեամբ մը ընկերութիւնս կապահովագր, նաև կրակի արկածներ, 10 օրուան պայմանաժամով մը օթերանոցներու (Docks) մէջ ինչպէս յԱնգլիա նոյնպէս և գլխաւոր տօքերու մէջ նչպէս Մարսէյլի, Հավրի, Համպուրկի ևն. ևն.։

Իզմիրի Ներկայացուցիչ

F. BLACKLE

NATIONAL UNION SOCIETY LTD.

ՈՐՈՒ ԳՈՐԾԸ ՓՈԽԱՆՑՈՒԱԾ ՈՒ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԱԾ Է

PHOENIX ASSURANCE COMP. LTD. Է

ԼՈՆՏՈՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1782ԻՆ

	Անգլ. Ոսկի
ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏ	4,500,000
ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ	1,500,000
ՄԻՆՉԵՒ ԱՅՍՕՐ ՎՃԱՐՈՒԱԾ ՎՆԱՍ-ՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱՐԷՆԸ ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ	30,000,000

Հանրածանօթ այս ընկերութիւնը 1893ին միակ **POLICE** *մը ստորագրեց 3,474,030 անգլ. ոսկիի համար եւ իբր ապահովագին ստացաւ Անգլ. ոսկի 33,821, ինչ որ միակ* **POLICE***ով մը կնքուած ապահովագրութիւններու մէջ աննախընթաց պարագայ մը է։*

Այս ընկերութիւնը **ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ** *կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ շէնքեր, ապրանք, կարասիք եւն. նպաստաւոր պայմաններով։*

ԸՆԴՀ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՔ ԻԶՄԻՐԻ

Լ. եւ Լ. ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ

Էնթէրնասիօնալ

(L'Internationale)

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՏԻՒՍԷԼՏՕՐՖ

Ընկերութիւնս ծովային արկածներու դէմ ապահովագրութիւններ կ'ընդունի, ամեն տեսակ ապրանքներու վրայ, խիստ նպաստաւոր գիներով և պայմաններով։

Իզմիրի ընդհ. ներկայացուցիչը

Լ. և Լ. ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ

Լօքալ, կոստանդ Սիւքիտսեան թիւ 11, 12, 13։

ՎԱՀԱՆ ԶՄԻՒՌՆԱԿԷՍԵԱՆ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՔ
ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՊՐԱՆԱՑ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

ՉՈՒՀԱ - ՊԷՏԷՍԹԷՆ ԹԻՒ 14

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՉՈՒՀԱ - ՊԷՏԷՍԹԷՆ ԹԻՒ 40

Սոյն վաճառատանց մէջ միշտ պատրաստ կը գտնուին 40,000 կտոր ժամացոյց ոսկիէ, արծաթէ, նիքէլ սև, պատի և զարթուցիչ։ Ոսկիէ շղթաներ արանց և կանանց համար ամենքն ալ զուտ և անխարդախ ոսկիէ ըլլալուն մասնաւորաբար կ'երաշխաւորուի։

Ազնիւ յաճախորդացս ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ որ սնոտի «բէք լամ»ներէ չը շլմորին, ի վերջոյ յուսախաբ պիտի մնան, վաճառատանցս հանրածանօթ պատուաւորութիւնը ու երկարամեայ առեւտրական ուղղամտութիւնը կրնայ գրաւական մ'ըլլալ իրենց թէ, երկու վաճառատուններս դիմողք՝ կատարելապէս գոհ պիտի մնան իրենց կատարած գնումէն։

Մասնաւորաբար մեր գաւառացի արհեստակից եղբարց ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ մեր վաճառատանց վրայ, ամենութեան ու ապրանաց տոկունութեան մասին փոխանակ յանձնակատարներու միջոցաւ ապսպրանքներ բնելու, Չաւ ևս չէ՞ եթէ անգամ մը փորձեն մեզի հետ գործելու, զի մենք Ամերիկեան և Եւրոպեան էն հոկայ գործարանատէրներուն հետ մասնաւոր պայմանագիրներով կապուած ըլլալով ու ամենագոյզն շահը մեզի բաւ համարելով, պիտի կարենամք շատ աւելի նպաստաւոր պայմաններով իրենց ուզած տեսակները հայթայթել։

Ժամացոյցներու յարդարում երաշխաւորեալ։

GRANDS MAGASINS
DE LA RUE FRANQUE — SMYRNE

P. XENOPOULO & C.

ՍԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՔ ՖՐԱՆԿԱՑ ԹԱՂԻ

Բ. ՔՍԷՆՕԲՈՒԼՕ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՏԱՑԱԾ Է ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Փողկապներ, Շապիկներ, Օձիկներ, Գաւազաններ, Գլխարկներ եւն. եւն.:

Իսկ կանանց բաժնին համար, Զփակներ, Նորաձեւ տեսակներ, Վզնոցներ, Էշարբներ, Ժապօներ եւն. եւն.:

Տօները և (Occasion)ները վաղեմի Ժ. ՏԱՎԷՐՕՆԻ եւ ԸՆԿ.

Այժմ ԳԱԼՓԱԳԵԱՆ — ԿԻՒՐԻՒՆԼԵԱՆ

Տօներու առթիւ մեր հագուստեղինաց հարուստ և ճաշակաւոր մթերքը որ վերջերս ստացանք, յառաջիկայ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻԷ սկսեալ անմրցելի գիներով պիտի ծախուին:

Յ. Գ.— Ամէն ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ օրեր Մեծ վաճառում (Sale) *ապրանաց մասնաւոր տեսակի մը վրայ խիստ զեղչեալ գինով:*

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՍՏԵՓԱՆ ԻՓԼԻՔՃԵԱՆ

ՖՐԱՆԿԱՑ ԹԱՂ

ՊԱՅՄԱՆՔ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ "Ա. ՄԱՄԼՈՅ"

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ ԵՒ ԵՌԱՄՍԵԱՅ			ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ		
ՏԱՐԵԿԱՆ	65 ղրշ.	15 ֆր.	ՏԱՐԵԿԱՆ	50 ղրշ.	12 ֆր.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	35 »	8 »	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	25 »	6 »
ՀԱՏԸ 5 ղր.			ՀԱՏԸ 40 փարա		

Հասցէ՝

م. ماموریان مخدومی — ازمیر

« آر. ولیان مامول » غزته‌سی صاحب امتیاز ومدیر مسئولی

M. Mamourian Fils — Smyrne

HYGIÈNE BEAUTÉ

CRÈME SIMON

Վայելչասէր կիները

ՈՐՈՆՔ ԿՈՒԶԵՆ ՊԱՀՊԱՆԵԼ

ՈՐԵՆՑ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԷՏՔ Է ԱՄԵՆ ՕՐ ԳՈՐԾԱԾԵՆ

ՃՇՄԱՐԻՏ

ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆԸ

ԿԼԻՍԷՐԻՆՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

ՀՆԱՐՈՒԱԾ 1860

ԱՄԵՆԱՀԻՆ

ԳԵՂԵՑԿԱՑՆՈՂ ՔՐԷՄԸ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ —

— ԴԵՂԱՐԱՆՆԵՐՈՒ — ՀՈՏԵՂԻՆԱՑ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐՈՒ —

—ՅՊԱՋԱՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ —

ԳՆԵԼՈՒ ԱՑԵՆ Լաւ Ուշադրութիւն Ընել —

— ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԻՆ *եւ Մերժել*

ԿԵՂԾ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ —

ԲՐՆՁԱՓՈՇԻ

ՍԻՄՈՆ

ԱՌԱՆՑ ՊԻՍՄՈՒԹԻ

ՕՃԱՌ

ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆ

ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ՄԱՔՈՒՐ

Ժ. ՍԻՄՈՆ -- ԲԱՐԻՁ